

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

РІК ВИДАННЯ XLIII

ТРАВЕНЬ–ЧЕРВЕНЬ — 1994 — MAY-JUNE

Ч. 425

Торонтський квартет бандуристів ім. Гната Хоткевича.

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Ihor J. Lysyk,
885 Beaufort Ct.
Oshawa, Ont. L1G 7J7

T. Boyko,
2582 Cornwall Dr.
Penticton, B.C. Y2A 6X3

В США:

Головний представник

Iw. Ivahnenko,
72 Feather Bed In.
Hopewell, N.J. 08525

Pawlo Prokopenko,
75 Kennedy Circle
Rochester, N.Y. 14609

W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S.W.
Cleveland, Ohio 44144

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК М. МОРОЗ

Редактус Колегія:

Л. Ліщина — редактор,
Ю. Криволап, В. Родак,
А. Лисий, О. Пошиваник,
Л. Павлюк, О. Харченко.

Адміністратор Зіна Корець

Тел. (416) 763-3422

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Canadian Youth
Association -- ODUM

In USA -- Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: M. Moroz

100 The East Mall, Unit 10,
Etobicoke, Ontario, M8Z 5X2

Це число підготувала Валентина Родак.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата

У США, у Канаді і в Україні. 25.00 доларів

Ціна одного примірника: 2.50 дол.

В Австралії 17.00 дол. (австрал.)

Ціна одного примірника: 2.00 дол.

В Англії і Німеччині 18.00 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 2.05 дол.

В усіх інших країнах Європи 17.00 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.70 дол.

В усіх країнах Південної Америки 15.00 дол. (америк.)

Ціна одного примірника: 1.25 дол. (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число
журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо присилати поштові значки або інтернаціональні
купони (International coupon) на суму 65 канадських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою право
скороочувати статті і правити мову, рукописів не повертає.

Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди відповідають
поглядам редакції.

За зміст і мову оголошень редакція не відповідає.

Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати на адресу:

MOLODA UKRAINA

Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЮМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії — О. Доріченко, А. М'ястківський, П. Засенко, Д. Чуб, М. Пронченко, В. Івченко. Вітаемо лавреата літературної премії ім. Л. Українки !; П. Одарченко — Пісня в тюрмі (Спогад); В. Бузовский — Голод 1932-1933 років на Січеславщині; З листів до редакції; Свято в Полтаві 1903 р.; О. Логвиненко — інтерв'ю; В. Родак — Перший Міжнародний конкурс бандуристів ім. Гната Хоткевича; Короткий огляд культурницької діяльності фірми "Соломія"; Щиро вітаемо О. Лупія; В Україні надруковано "Словник синонімів української мови"; Д. Нитченко — Тепла розповідь про незабутню бабусю. Сторінка Юного ОДУМ-у. Хроніка. Некролог. Листи до редакції.

НА ОБКЛАДИНЦІ: Торонтський квартет бандуристів ім. Гната Хоткевича у складі Оксани Родак, Валентини Шандел, Ореста Скларенка і Романа Демеди. Фото — Петра Шкурки.

* * *

Ні, згинути поезія не може —
вона одвічна, як і все прекрасне,
і як ніколи сонце не погасне,
поезія погаснути не може.
І доки буде небо голубіть,
і доки очі бачитимуть небо,
усе прекрасне людям буде треба,
усе прекрасне в людях буде жити.

* * *

На цій землі я з прадіда і діда,
Я пам'яті корінням в неї вріс.
Невже піду, не залишивши й сліду,
У забуття черлено—чорний ліс ?...

Уста заклякнуть, висохнуть зіниці,
Розвіє прах мій вітер—чужинець,
На бенкет свій злетяться хижі птиці,
На бенкет свій злетяться... і кінець.

Невже піду, не залишивши й сліду ?...

СЛЬОЗА УКРАЇНИ

І хто б те подумати вчора посмів,
Що нашої долі настане одміна?...
Зі світу усього вітаєм послів —
Ворота для них відчиня Україна.

Ворота високі — до самих небес;
"Ходіть до оселі Нової Держави!"
І слово, і пісню, і рід наш увесь
Століттями довгими в тюрмах держали.

Ой, що це? Збентежило душу до дна,
Під хмарами ліне аж до Борисполя...
Мелодія Гімну урочо зрина
Про те, що не вмерла і слава, і воля.

Живої надії невирваний нерв,
Могутньої нації згущена сила
Могилу Чубинського в тінях дерева
Торкнула і спокій співця розбудила.

До нього летять його рідні слова —
Ім досі немає її не буде заміни...
Це наша історія знов ожива,
Сльозою трептить на щоці України.

"Жива Вода", березень 1994 р.

Андрій М'ЯСТКІВСЬКИЙ

СЛІДИ

Тільки вітер повіє — весь світ ожива:
Гарячий пісок, соковита трава,
Шумить далечінь, молода, степова,
І навіть колючий розгойданий глід
Поішле з берегів свій зелений привіт...
Я ж пройду по землі — і залишиться слід.

Може вихор гарячий сліди замести,
Може змити їх дужим прибоєм води,
Чи засипле їх листя осіннє густе,
Коли схожі сліди на терміття пусте...
Але ж хочеться йти у незвіданий світ!
Ступиши крок у житті — і лишається слід.

Є сліди неживі, як нудоти печать,
Ті холодні сліди під вітрами мовчать.
Є сліди, по яких прокладається путь,
Вони в думі людській, як троянди, цвітуть,
Нагадають твій день, твоє ім'я і рід...
Ступиши крок у житті — і лишається слід.

Я пройду по землі через тисячі ліх,
Та не хочу лишати слідів неживих
Проорю борозну, вугіль дам на-гора,
Здійму парус високий на хвилях Дніпра,
Чи на бістрій ракеті помчуся в політ...
Ступиши крок у житті — і лишається слід.

А як вдарить гроза і накличе біди,
Не втечу пересидіть в затишні сади...
Може, ї кров'ю цвістимуть солдатські сліди,
Та за рідний свій край добре вмерти завжди,
Як стоїш за життя, проти зла, проти бід —
Ступиши крок у житті — і лишається слід.

Дмитро ЧУБ

ІВАНОВІ КОТЛЯРЕВСЬКОМУ

Не бліскавка то крає ніч,
Не грім віщує бурі грізні —
Це Ти із давнини сторіч
Скарби приніс своїй вітчизні.

Хоч з півночі ішла гроза
І темрява сліпила очі,
Ти душі рідні показав
У слові праведнім, пророчім.

Ярмо ти словом надломив,
А людям кинув сонця скалку,
На світло вивівши з пітьми
Петра, і Возного, і Наталку.

А мову рідну і пісні,
Що грають барвами—квітками,
У книжку перший переніс
Легкими творчими руками.

I перший крок твій щодо мови
На крила взяв пізніший час:
Пішли на бій за Рідне слово
Франко, і Леся, і Тарас.

Тому ї вітання без кінця...
Над Рідним краєм ліне слава —
To славлять Батька і співця
І Львів, і Київ, і Полтава.

Твоє ім'я пішло у світ,
І нам ясніше зорі світять...
Прийми ж від нас палкий привіт
У день твоєого двосотліття.

1969 р.

ПЕРШИЙ ЛИСТ

Присвячую Б. Антоненкові-Давидовичу

Ваш лист — мов лік на незагойні рани,
Що принесли їх кривди і життя.
Встає минуле знову із туману,
Думки ж до Вас аж до Дніпра летять.

Я ніч не спав, схвильований до краю:
Це ж перший лист із рідної землі!
Ну, хто збагне, хто душу розгадає,
Хто вирве з неї смуток і жалі?

Багато літ пролинуло вітрами,
Багато мрій умерло в чужині,
Ta я й тепер, виходячи за браму,
Згадаю дні ті босі на стерні.

Чи можу ж я забути все те нині?
Ні, краще впасті серед шляху ниць:
Я не загруз у добрах на чужині,
Не став я в'язнем гомінських столиць.

Хоч евкаліпти заступили обрій,
В заметах мрій зрина моє село...
Я пам'ятаю очі Ваші добре
І серця Вашого тепло!

З ПОЛОНОУ

Коли прийшла остання вже хвилина,
І з рук ворожих вирвалась душа,
Тоді не йти — летіти в Україну,
Тоді додому, серце, поспішай!

I от ми йдем безмежними лісами.
Позаду залишився Могилів,
I що не день, то близчає до брами —
До берегів нам рідної землі.

А над шляхом, на кожнім кілометрі,
Лежать машин розбитих корпуси,
Немов вовки ті, визирають з нетрів,
Щоб нагадати про боїв часи.

Тяжка ця путь в чеканні і тривозі.
(Я вже сорочку й казанок "проїв").
Аж ось хатки біленькі при дорозі
Всміхнулись нам, як рідні, як свої.

Народе мій! Ти муки мав досита:
Тебе тлив голод, нівечив Сибір,
Тобі хотіли рідну мову вбити
І душу вирвати у гніві, у злобі.

Світає знов, і треба знов рушати,
Вже Кременчук позаду і Лубни,
Санжар Нових минув я теплі хати
І до Полтави йду через Млини.

Так час пробіг, немов на небі хмарка.
Я місяць йшов додому з тaborів;
Чи це не чудо: я вернувся в Харків,
Я рідний знов переступив поріг.

Та що за жах! Я згарши купи бачу!
Це й тут шали чорні пали!
I б'ється серце, мукою гаряче,
І чорне місто височіє в млі.

О, мерзенне поріддя степу,
Тъмний виплод схресних рас!
Не здвигнув тебе дух Мазепи,
Не окрілив тебе Тарас. Яр Славутич
Поїзд до Варшави йде крізь моє серце.
Ліна Костенко

Поїзд до Сіднею в'ється по долині,
Між горби зелені і густі гаї.
А у мене в серці б'є тривога нині —
Все про нашу молодь, про батьків її.
Маєм патріотів (грім би їх ударив!)
Але де їх діти, мова їхня де?
Розбрелися діти по чужих "кошарах",
Відцуралось мови зілля молоде.
Ви підіть у табір, табір молодечий,
Там вже мова наша майже не бринить,
І лягає смуток тягарем на плечі,
Шо ростуть, як покруч, дочки і сини.
Занедбали мову рідної дитини...
Хто ж це перед словом рідним завинув?
Той, кому у серці вмерла Україна,
Той, кому вже душу вкрили бур'яни.
Потонули в добрах, де вже їм про мову,
За яку вмирали і батьки, й діди...
Не неси ж до хати знайдену підкову,
Бо хто мови зрікся, той добра не жди!

ж. "Криниця", 1992 р.
Полтава, Україна.

ВІТАЄМО ЛАВРЕАТА ЛІТЕРАТУРНОЇ ПРЕМІЇ ІМЕНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ!

Державний комітет України у справах видавництва, поліграфії та книгорозповсюдження і Спілка письменників України присудили літературну премію імені Лесі Українки 1994 року Дмитрові (Нитченку) Чубу за науково-художню книжку "Слідами Миклухи-Маклая" (Київ, "Веселка", 1993), збірку оповідань "Стежками пригод" (Київ, "Веселка", 1993), книжку "Живий Шевченко" (Мельбурн, "Ластівка", 1987). Кандидатуру Дмитра Нитченка висунули видавництво "Веселка" та Київська організація Спілки письменників України.

"Дмитро Чуб — один із найактивніших закордонних членів Спілки письменників України. За його плечима — плідний літературний шлях і багатолітня сподвижницька громадська праця в Австралії: викладання в суботніх школах, упорядкування "Українського право-писного словника", дослідження творчості Лесі Українки та інше. I нині патріярх української літератури в Австралії веде значну роботу, сприяє популяризації рідного слова, рідної культури" ("Літературна Україна", ч. 12–13, 1994).

Шановного читача "Молодої України" Дмитра Нитченка-Чуба сердечно вітаємо з отриманням літературної премії ім. Лесі Українки і бажаємо йому міцного здоров'я, щоб продовжувати улюблену працю.

Петро ОДАРЧЕНКО

ПІСНЯ В ТЮРМІ

(Слогад)

Тринадцята камера Ніжинської в'язниці була перевнена арештантами. За царських часів тут сиділо не більше семи в'язнів. І кожен в'язень мав своє ліжко і свою постіль. Тепер же, в грудні 1929 року, в цій камері було... сорок чотири в'язні. І ніяких ліжок тут не було, були лише дерев'яні нари. Уночі на нарах і під ними спали в'язні. На команду лягали на правий бік, на команду переверталися на лівий. Лежали так тісно, як оселедці в бочці. Пилиуга, задуха страшна, сморід від поту і параші, махорковий дим — все це створювало неможливі умови для в'язнів цієї жахливої тринадцятої камери. А ще більших мук додавали воші; їх було так багато, що ніякими способами неможливо було позбутися цього найбільшого лиха тюремного.

У камері було розбите загратоване віконце, яке і в найбільші морози ніколи не зачинялося, проте в камері завжди було душно. Тяжке задушливе повітря давило груди, нічим було дихати, особливо тим, що вночі лежали на нарах. Під нарами (іх тут місцеві люди називали "нюрцями"), хоч і було брудно й завжди вогко, проте тут було більше повітря.

Склад в'язнів визначали тодішні події: масова колективізація "на базі ліквідації куркуля як класу" та процес так званої вигаданої органами ГПУ організації "СВУ". Тут був цвіт українського селянства та інтелігенції: старі й молоді селяни, вчителі, кооператори, священики, інженери, лікарі, агрономи, студенти, аспіранти і майжеувесь церковний хор із села Веркіївки на чолі з диригентом, високим вродливим молодим чоловіком з невеличкою чорною борідкою і великими карими очима.

Серед в'язнів були на диво бадьорі люди. Серед них відзначався інженер Федорина. Він завжди розповідав веселі анекdoti, сипав дотепами, і ніщо не могло його вивести з рівноваги. "Ta чого мені журитися: як дадуть десятку, то мені доведеться жити з найкращими людьми. Тепер же всі порядні та чесні люди в тюрмі та в концтаборах, а на волі самі підлізи та сексоти".

Був серед в'язнів і один колишній соціал-демократ, що за царських часів побував і в тюрмах та на засланні в далекій Печорі. Він розповідав про тодішні умови перевування в царських тюрмах та на засланні.

У цих невимовно тяжких обставинах жахливого тюремного побуту єдиною розрадою, що полегшувала безглуздє животіння в'язнів, була ПІСНЯ, українська пісня, що її принесли з собою співаки церковного хору села Веркіївки!

Ніколи не забудуться ці славні люди, зокрема той красень-диригент, якого доля обдарувала голосом, мабуть, країним, ніж голос славетного Паваротті.

Пригадується такий "перший виступ" цього чудового Веркіївського хору. Скінчилася вечірня перевірка в'язнів. Спустилися нари. На нарах і під ними полягали

змучені люди. Як у вулику, куде від притищених розмов. Раптом з-під "нюрців" залунали чарівні звуки: чистий високий тенор срібним дзвіночком починає тужливу мелодію:

"Ой, горе-е-е тій чайці,
Ой, горе-е-е небозі"

Пісню підхоплюють дужі прекрасні голоси:

"Що виве-е-е-ла чаєня-а-а-та
При битій дорозі".

Тоді стихають всі розмови... Зникає тюрма, розсуються стіни. Безмежний український степ, осяяній сліпучим липневим сонцем, уставав у нашій уяві. Перед нами образ нещасної чайки, що побивається за своїми дітками. Образ чайки перетворюється в образ Матері-України, що впродовж століть тужить за своїми нещасливими дітьми. Забирали їх від матері і гнали в тяжку неволю татарську, турецьку. Гинули вони в польській і московській неволі. Трупом застилали вони північні болота на канальській роботі і за часів ката Петра I і за часів новітнього ката Сталіна...

...А пісня линула, пісня тужила, пісня гарячим смутком лягалася на душі ніжинських в'язнів, бо їх незабаром чекала гірка доля нещасних чаєнят.

І, мабуть, ніколи ці славні веркіївські селяни-співаки не співали на волі цієї пісні ТАК, як вони співали її тут під "нюрцями" в Ніжинській тюрмі... Неймовірна сила глибокого почуття виливалася в цих надхненних тужливих звуках!

...А коли яскравий промінь сонця вузенькою смужкою пробивався крізь загратоване вікно тюрми, потужна пісня переможно виривалася з тісної душної камери на волю:

"Наш отаман Гамалія,
Отаман завзятий!"

У цій пісні чулася не тільки минула слава України, в ній чулася ще з більшою силою майбутня слава України, в ній чулася нестримна воля народу до рішучої боротьби за визволення України. Грізною пересторогою ворогові звучали слова й мелодія бадьорої пісні!

А далі той же чудовий срібний тенор починав виводити мелодію козацької пісні:

"Ой, не знав козак, та не знав Супрун,
Як славоњки нажити"

Нестримною бурею схоплювалася пісня, ламала двері, стіни і гратеги:

"Гей, зібраав військо,
Славне запорізьке
Ta й пішов він о—о—орду бити!"

І знову на зміну линула тужлива мелодія:

"По діброві вітер висе,
Гуляє по полю".

Олесь ДОРІЧЕНКО

Невільницьким плачем жалібно бреніла старовинна
пісня:

"Вже ж два роки, як в кайданах
Терпим тяжкі муки..."

І раптом шаленим ураганом громіла могутня
Франкова пісня:

"Вічний революціонер,
Дух, що тіло рве до бою..."

А далі грізним громом лунала революційна пісня:
"Шалійте, шалійте, скажені кати!"

І тоді в двері стукає наглядач: "Прекратіть песни".
А крізь вічко лагіднішим голосом: "Співайте, тільки
трохи тихше. Учора сам начальник слухав під дверима.
Казав, що добре співаете."

Ніщо так не підбадьорювало в'язнів, не підносило їх
дух, як рідна пісня у бездоганному виконанні талано-
витих співаків із села Веркиївки. Пісня переносила нас
із цієї брудної, смердючої темної тюремної камери в
широкі безкраї запашні степи, в розкішні гаї, в безмежні
 поля, де хвилювалися буйні жигта, в далекі часи геро-
їчного минулого України. Пісня переносила нас в цар-
ство чарівної казки, гартувала дух в'язнів. Пісня за-
кликала до витривалості. Рідна пісня врятувала не
одного в'язня від розпацу, від деморалізації.

І коли слідчий вимагав від в'язня, щоб він погодився
стати сексотом, то на це слідчий чув таку відповідь:

"Ні, сексотом я не буду!" А в душі бреніла пісня, що
вчора співали в камері співаки з села Веркиївки:

"Наши отаман Гамалія,
отаман завзятий!"

"Ми тебе згноїмо в тюрмі, ми тобі дамо 10 років
Соловків!" — лютував слідчий.

"Ні, сексотом я ніколи не буду!" — уперто відпові-
дав в'язень. А в душі лунала жагуча мелодія франко-
вого "Вічного революціонера" і згадувалися незабутні
Шевченкові слова: "Караюсь, мучусь, але не каюсь" і
горда відповідь Лесиного лицаря: "Убий — не здамся!"

...Минуло багато, багато років, але я й досі в уяві
своїй бачу тих дорогих і рідних мені співаків із села
Веркиївки і чую чарівливі мелодії тих рідних пісень, що
вони співали під "нюрцями" в Ніжинській тюрмі тисяча
дев'ятсот двадцять дев'ятого року (15 років тому). І я їм
безмежно вдячний, що вони своїми піснями гартували
мій дух і не дали мені "розколотися", що вони врятували
мою людську гідність.

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО Ігоря Лисика

The Solid Oak Co.

Kitchen Cabinets – finished – unfinished
Oak furniture

848 Simcoe St. South, Unit 2, Oshawa, Ont. L1H 4K8

Tel: 416 – 434-7204 Res: 576-9779

* * *

Ми злочинців од інших держав вимагаєм,
Що сховались од пімсти народньої там,
Та, за давністю строку, своїх не займаєм,
Ми вільготне життя дарували катам.

Хай на пенсіях нишком свій вік доживають,
Ой, нелегку ж роботу творили вони!
Винуватці тортур за тим часом зітхають,
Коли можна було убивать без вини.

Мільйони безправних в розгулі суволі.
Мільйони! Ось поле безмежне садистам для дій —
Убивай без ніяких тобі протоколів,
А за службу сумлінну ще й орден тобі.

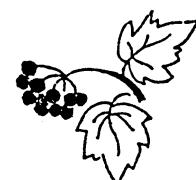
А за службу сумлінну... От лише досада —
Іще свідки на білому світі живуть,
І докором німим вимагають відплати,
І до мсти справедливої совість зовуть.

"Розпустились — нікого уже не бояться.
Розбалакались — волю дали язикам.
О, коли б то могли ми за діло узятися,
Щоб народ до покори приборкати нам".

І зітхають, і Сталіна милують зором,
І до звичної "праці" їм руки сверблять,
Вони б всіх вгамували кривавим терором,
А тоді б вже могли і спокійно вмирать.

А тоді б вже могли... Ми катів не караєм,
Але хоч би громадській ганьбі піддали.
Ми злочинців од інших держав вимагаєм,
Для "своїх" ми жаліємо навіть хули.

Хай живуть безтурботно — вони ж заслужили,
Віддали свої сили для справи сповна.
Стільки жертв — та не знати, де їхні могили.
Стільки жертв — та не знати, чия то вина.

* * *

Були б раби, а повелитель буде
Із канчуком і лжею на устах.
Були б ісуси — знайдуться іуди —
За тридцять срібних продадуть Христа,
Свого отця, кумира свого — кату,
І совість їх не гризтиме — хіба...
Лишє того, що невелика плата
І непомірна зарібку ганьба.

Вячеслав БУЗОВСЬКИЙ

ГОЛОД 1932–1933 РОКІВ НА СІЧЕСЛАВЩИНІ (ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ)

Тривалий час про події 1932–1933 років на Січеславщині було заборонено навіть згадувати, хоча саме ця степова область опинилася в найбільш тяжкому стані під час голодомору. Нормальний людський розум відмовляється збагнути, зрозуміти можливість цієї трагедії, яка мала місце в мирний час в мирній країні при відсутності об'єктивних причин, трагедії, масштаби якої можна порівняти лише з найбільш кривавими війнами ХХ сторіччя. І не дивно, що заборона на правду про голодомор 30-х років проіснувала найдовше, бо то був найстрашніший злочин Сталіна — злочин проти власного народу. Сьогодні заборони не існує, численні перестороги зняті. І це дозволяє сучасним історикам в повній мірі відтворити страшні події тих часів, написати слово правди про велику трагедію українського народу.

Як свідчать документи, населення Дніпропетровщини зіткнулось з продовольчими труднощами вже в 1928 році, тобто з самого початку колгоспного руху. Ліквідація тисяч міщанинських господарств, нищенні худоби, руйнування традиційного селянського устрою привели до деградації сільського господарства в цілому. Першими, хто на собі відчув наслідки цих змін, було незаможне селянство. Раніше, опинившись в скрутному становищі, бідняк йшов за допомогою до більш заможного сусіда. Та в 1928 р. куркулі, придушені численними податками, ледве знаходили хліб для власного існування. А кооперативні та державні органи потрібної допомоги селянству не надавали. Зрозуміло, що таке становище викликало на селі невдоволення радянською владою, про що свідчать численні, так звані "антирадянські пісні":

*Тамо в СОЗІ, мама в СОЗІ,
А діти ходять босі по дорозі.¹*

* * *

*Іж січку, пий водичку,
І виконуй п'ятирічку.²*

* * *

*У СОЗІ добре жити,
Аж у животі пищить.³*

Продовольчі труднощі виникали тому, що курс на примусову колективізацію одночасно означав і повернення до воєннокомуністичних методів в проведенні хлібозаготівель. При чому, нерідко, поряд з хлібом, у селян конфіскували й інші сільськогосподарські продукти. Колгоспи ж за цією системою повинні були здавати заготівельним органам від 1/4 до 1/3 урожаю. В результаті на селі склалася парадоксальна ситуація: головний виробник хліба не міг вільно розпоряджатись виробленою ним продукцією. Не дивно, що на Дніпропетровщині селяни казали: "Скинули старорежимне ярмо дерев'яне, а тепер наділи совєтське."⁴

Ta події 1927–1931 рр. виявилися лише блідим фарсом на фоні тієї трагедії, що розігралася в 1932–1933 рр. Вже зimu 1931–1932 років села Дніпропетровщини ледь пережили. В особливо тяжкому становищі перебували 5 районів області: Новопразький, Долинський, Межівський, Ляхівський та Караванський. Про критичність ситуації на місцях свідчили листи, що надходили до центральних установ. Один з них — лист Івана Тарасюка з Долинського району, в якому він писав: "У селян таке враження складається, що страшно навіть говорити: коли б тільки що, так зразу повернули б гвинтівки проти."⁵ Щоб уникнути соціального вибуху, урядом республіки та СРСР потерпілим районам області було виділено допомогу: грошову в розмірі 100 тис. крб., а також продовольчу — 200 т. проса та деяких інших продуктів.

Після голодної зими та весни з посівною кампанією 1932 р. на Дніпропетровщині зволікали, адже фізично ослаблені селяни не могли ефективно працювати в полі. Тому на 16 травня 1932 року плян сівби ранніх зернових області виконала лише на 80,8%, а пізніх — на 31,7%.⁶

Окремі райони, такі як Павлоградський та Нікопольський, в цей час лише приступали до сівби. В цілому у 1932 році на Дніпропетровщині відбулося скорочення посівних площ, що не могло не позначитися на врожаї.

22 липня 1932 року РНК УРСР приймає постанову про плян заготівель по селянському сектору, за якою Дніпропетровська область повинна була здати державі 1441,5 тис. тонн зерна. Керівництво області визнало цей плян цілком реальним: "Дійсно, — зізнавав на обласній нараді з питань хлібозаготівель перший секретар Дніпропетровського обкому В.І. Чернявський, — ми маємо урожай такий, як і в минулому році. Окремі р-ни мають навіть більший... наприклад, колишня Криворізька округа."⁷ Та з самого початку організації хлібозаготівель керівництво області наштовхнулося на цілий ряд проблем. По-перше, відсутність відомостей про справжню урожайність зернових у районах. А справа в тому, що місцеве керівництво, маючи гіркий досвід минулих років, йшло на різноманітні хитрощі (збільшення площ озимих, які загинули; зменшення врожайності з гектара), аби отримати зменшений плян по заготівлі хліба. Як підкresлював Чернявський, люди страхувались майже в усьому.

Другою важливою проблемою було так зване "розбазарювання" хліба. Примусово зігнані в колгоспи, селяни з самого початку не відчували себе там господарями. Події зими–весни 1931–1932 років продемонстрували, що держава не забезпечує хлібом навіть на чесно зароблені трудодні. Тому перед загрозою нового голоду селяни "отоварювали" трудодні самовільно. Через це в більшості колгоспів мало місце "улавлю-

вання" колосків. Тих, хто цим займався, називали пекарями. Треба сказати, що місцеве керівництво ставилося до крадіжок цілком спокійно: "збирають, ну і нехай собі збирають", бо розуміло, що незібраний хліб все одно загине на полі.

Між тим події на Дніпропетровщині розвивались таким чином: липневий плян хлібозаготівель області виконала лише на 10%. В серпні становище трохи покращало, але і вересневий плян виконали лише на 25,3%. Плян був нереальний, і обласне керівництво це добре розуміло, але вважало за краще виконувати директиви вищих партійних та державних органів. Та серед мовчазної більшості були і такі, хто наважувався йти проти течії. Так, постановою бюро Дніпропетровського МК КП/б/У від 13 серпня "за відмову виконувати річний хлібозаготівельний плян ("нас залишають без хліба"⁸) із партії був виключений голова артілі "Виробник" С. Покровської сільради Почул.

12 жовтня 1932 р. відбувся пленум ЦК КП/б/У, який розглянув питання про хід хлібозаготівель. В цей час стало зрозумілим, що катастрофа в сільському господарстві наближається. Та становище намагались врятувати лише за допомогою кадрових змін. Так, напередодні пленуму В.І. Чернявського "перекинули" з поста секретаря Дніпропетровського обкуму партії на такий же пост в Вінницькій області, а Дніпропетровську парторганізацію очолив В.А. Строганов до цього — другий секретар ЦК КП/б/У. Але у виконанні заготівель рішучих змін не відбулось: на 15 жовтня Дніпропетровська область виконала річний плян на 35,2%.

Наприкінці жовтня на Україну прибула надзвичайна комісія на чолі з В. Молотовим. За його участю 30 жовтня відбулося засідання Політбюро ЦК КП/б/У, яке визнало "хід хлібозаготівель на Україні за жовтень виключно нездовільним".⁹ Але на цьому ж засіданні було повідомлено і про зменшення по заготівлі на 70 млн. пудів. По областях затвердили нові контрольні цифри. Одночасно робився наголос на їх безумовному виконанні. З приїздом молотовської комісії, так званої "хлібної ЧК", тиск на село посилюється. Проти "саботажників" застосовуються найрізноманітніші репресії: штрафи, обшуки, висилки з різних місць. Під категорією злісних нездатників підпадають не тільки окремі особи, але й цілі колгоспи, села, які за черговою постановою Політбюро ЦК КП/б/У від 18 листопада повинні були заноситись на "чорну дошку". Села, які потрапляли на "чорну дошку", опинялися в стані своєрідної блокади. Їх оточували спеціальні війська. При вході до села ставився стовп "бойкот". Ніхто не міг ні в'їхати, ні вийхати із села. Та навіть, якщо кому-небудь з мешканців і вдалося пройти військове оточення і дістатись до міста, хліба вони в крамниці придбати не могли, бо не мали спеціального дозволу. Першими на "чорну дошку" в Дніпропетровській області були занесені села Вербки Павлоградського р-ну та Гаврилівка Межівського. Пізніше за постановою президії облвиконкому та бюро обкуму КП/б/У до них були приєднані ще 42 колгоспи, серед яких "Комінтерн" і "Червоне козацтво" Апостолівського району, ім. Ворошилова Криворізького р-ну, "Гігант" Магдалинівського. Стан

блокади, в якому опинились ці села, прирівав їх мешканців на голодну смерть. Так, село Гаврилівка вимерло повністю, а село Вербки — наполовину. Цікаво, що про трагедію села Гаврилівки дізналися за кордоном, і американські журналісти звернулись до радянського уряду за дозволом на поїздку в це село. Отримали вони його на подив швидко. А справа була в тому, що Гаврилівку до того часу вже "заселили" людьми з сусідніх сіл. Тому, коли іноземні візітори опинилися в Гаврилівці, то ніяких слідів голоду вони не знайшли. Із розмов з місцевим населенням, перегляду ЗАГС-ових книг вони лише дізналися, що "троє із 1100 мешканців померли від тифу, були прийняті міри, щоб зупинити епідемію, та не було смертей від голоду".¹⁰

Крім цього, під час хлібозаготівель в області було організовано цілий ряд гучних справ проти районних та місцевих керівників, які не досить старанно виконували директиви вищих партійних та державних органів. Серед них так звані "Васильківська", "Оріхівська" справи. Всього з початку збирання врожаю і до 5 грудня 1932 року в області було засуджено: за нездачу хліба — 2379 чоловік; за розкрадання — 5215 чоловік, з них 174 до розстрілу. По колгоспному сектору за приховування, розкрадання та розбазарювання хліба було засуджено — 1962 чоловік, з них 59 — до розстрілу.¹¹

5 лютого 1933 року хлібозаготівлі було припинено, та пізно. Голод вже розпочав свої страшні жнива. Як свідчить докладна записка ЦК КП/б/У, від 15 березня 1933 року, 60% відомостей всіх про кількість голодуючих, більше 70% зареєстрованих випадків смертей припадало на Дніпропетровщину. Із 49 районів в області в критичному стані перебував 21. В 35 районах, де була здійснена перевірка, голодувало 6436 сімей. В них 1700 чоловік померло від голоду. А в 5 районах (крім зазначених) голодувало 855 сімей, в яких 144 померло від голоду.¹²

Відомості, які надходили з районів, наочно свідчили, що кількість голодуючих збільшувалась з кожним днем. А дані ДПУ підтверджували той факт, що серед них "велика кількість колгоспників, які приймали активну участь в трудових процесах колгоспу і відправлювали велику кількість трудоднів".¹³

Оскільки хліба не було, селяни були вимушенні використовувати в їжу різноманітні сурогати, часто небезпечні для життя, а також м'ясо собак, котів. Поряд з цим, в багатьох районах, як свідчать документи, мали місце трупоїдство і людоїдство: "Межівський р-н. Наш оперативний робітник, який прийшов для огляду родини до колгоспниці Мелашкун в с. Хорошому, побачив у хаті дітей, обличчя і руки яких були у крові. На питання: "Що сталося?", дитина семи років відповіла: "Смажили кобилку" і показала шматок м'яса кобили. Ця кобила, за словами членів родини, була вирита на худобомогильнику.

Новопразький р-н. Зареєстровані два випадки вбивства людей і торгівля їх м'ясом".¹⁴

Цікаво, що у зв'язку з існуючою в той час забороною на інформацію про голод, "до половини лютого на всі випадки і факти голоду та голодових смертей в області не тільки ніхто не звертав уваги, але й навіть вважалося

антипартийним на це реагувати. Так, секретар Верхнєтокмакської сільської ячейки т. Зінченко (Верхньотокмацький р-н) опух від голоду і не інформував про це райпартком, бо боявся, щоб його не звинуватили в опортунізмі.¹⁵

В цій критичній ситуації Дніпропетровській області було надано значну продовольчу допомогу, а саме 1 млн. 400 тис. пудів хліба. Крім того виділялись кошти й продовольство для організації громадського харчування, частина голодуючих отримала і меддопомогу. Так, в Дніпропетровську був створений спецстанціонар на 50 чоловік. А в районі, де було найгірше становище, були направлені лікарі та медсестри. Та в цілому розміри допомоги не відповідали масштабам голоду, що охопив велику степову область. Численні документи свідчать, що нерідко ця допомога просто не доходила за призначенням. Зловживання полягало в тому, що рядові колгоспники отримували на свої трудодні в кілька разів менше, ніж адміністративно-керівний апарат. Як повідомляли із Павлоградського р-ну "в комуні ім. Сталіна" (село Межиріч) завгосп та його дощника отримала за квітень 101 кг. зерна, а колгоспники, які працювали в полі — 8 кг.¹⁶

В цілому, наслідки голоду для Дніпропетровщини були жахливі: смерть тисяч людей, масова дитяча безпритульність, виїзди за межі області і республіки, повний занепад села. Відомий англійський історик Роберт Конквест вважає, що втрати населення в нації області дорівнювалися 20–25 відсотків від загальної кількості населення. Тому вже в 1933 році союзне керівництво прийняло рішення про переселення на Україну колгоспників із РРФСР та Білорусії. Як повідомляв Всесоюзний переселенський комітет, на 29 грудня 1933 р. на Дніпропетровщину із Західної області Росії було переселено 6679 господарств.¹⁷

Таким чином, голод 1932–1933 рр. був закономірним результатом сталінської антиселянської політики, яка на перше місце ставила потреби важкої індустрії, а не потреби села чи якоїсь конкретної людини. Це був страшний, жорстокий удар по селу і селянству в цілому, так би мовити, наука за небажанняйти і працювати в колгоспах. І в цьому пляні показові слова, які прозвучали в докладній записці ЦК КП/б/У Центральному Комітету ВКП/б: "Голод ще не навчив дуже багатьох колгоспників уму — розуму."¹⁸ Як бачимо саме таким чином більшовицька партія вчила селян покірності.

Додаток:

1. ЦДАХ УРСР. — ф. 27. — Оп. 12. — Спр. 137. Арк. 13.
2. Там же.
3. Там же. Спр. 125. — Арк. 62.
4. Там же. Ф.І. — Оп. 5. — Спр. 154. — Арк. 7.
5. Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. — К.: Політвидав, 1990. — С. 152.
6. Зведення про хід сієви на 16 травня по Дніпропетровській області (газета Зоря. Дн-ск. 1932 р. 18 травня).
7. По-більшовицьки забезпечити проведення збиральної і хлібозаготовільної кампанії (Зоря. — 1932 р. — 26 липня.).

8. Про перебіг хлібозаготовіль: Постанова бюро Дніпропетровського МК КП/б/У, 13 серпня 1932 р. (Зоря. — 1932 р. — 15 серпня.).
9. Панчук М.І. Злочин Сталіна та його оточення. (Голод 1932–1933 років на Україні... — С. 41–42.).
10. Даніленко В.М., Касьянов Г.В., Кульчинський С.В. Сталінізм на Україні: 20–30-ті роки. — К.: Либідь, 1991. — С. 114.
11. Партархів Дн-ського обкому КПУ. — Ф. 19. — Оп. 1. — Спр. 494. — Арк. 43–44.
12. ГАПП при ЦК Компартії України. — Ф. 1. — Спр. 1282. — Арк. 5–15.
13. Там же.
14. Там же.
15. Там же. — Спр. 1283. — Арк. 105–111.
16. Партархів Дніпропетровської області обкому КПУ. — Ф. 19. — Спр. 1. — Д. 863. — Л. 5.
17. ЦДАПГ СРСР. — Ф. 5675. — Оп. 1. — Спр. 31. — Арк. 5.
18. Там же.

15.10.1993 р.

Вячеслав Бузовський — член Всеукраїнського товариства "Просвіта" ім. Т. Шевченка, Українського фонду культури і Спілки художників; майстер народного мистецтва; проживає в м. Січеслав (Дніпропетровськ).

Михайло ПРОНЧЕНКО

Забирали останню зернину.
Виганяли із хати вночі, —
Як слізозою, садок і хатину
Обливали журбою сичі.
І душа досі ние і плаче, —
Бо було це і дійсність, і яв, —
Наче демон і Каїн неначе.
Більшовик серед двору стояв.
В хаті — дітки, а батька немає.
І нема повороту йому...
Комсомолець мішок підіймає
І несе, як життя, у пітьму.
І остання надія упада,
Як зернину останню взяли...
Під вікном дика осінь стояла.
Де троянді уже не цвіли.
Де мороз лютував, як у серці,
Сум камінний, що все переміг...
Зарипіли одвірки і дверці.
Коли вийшли кати за поріг.
Тільки зойки дитячі невпинні.
Тільки слізи і — "хлібця нема".
І на очі сумні удовині
Ліг одчай, як холодна зима.
І стояла убита й безсила,
Далі хворо вступила у тьму,
Комуністів благати ходила,
І дали їй... Сибір і тюрму.

Апостолове — Кривий Ріг, 1932 р.
"Карпатська Україна", 23.09.1993.

Група галицьких, буковинських і придністровських дітей на відслоненні пам'ятника Іваною Котляревському.

Полтава, серпень 1903 р.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Шановна пані Валентино Родак!

Сердечно дякую Вам за пам'ять, добре побажання, як рівно ж за три журнали "Молода Україна", які з радістю читаю сам і даю читати.

Всебічна тематика, інформативність, стиль редактування і оформлення журнала робить його конкурентноспроможним і бажаним джерелом національної свідомості, до редактування, якого Ваша пряма причетність.

Вами піднято заклик (ч. 423) до 225-літнього Ювілею І.П. Котляревського "...Згадаймо, як 90 літ тому..." Отож я згадав і посилаю Вам негатив фотографії діячів галицьких, буковинських і надніпрянських, які 90 років тому були на відслоненні пам'ятника І. Котляревському у Полтаві. Гляньте який великий збір цвіту нації!

На фотографії є список присутніх, який подаю в порядку оригіналу (по рядах I-IV).

Негатив передаю у Вашу власність і розпорядження з проханням, переслати мені пару позитивів.

Бажаючи Вам і усій редакційній колегії журнала "М.У." "шастя, сили, творчої наснаги, весняної радості, остають з пошаною

Лунь Остап,
Львів-Київ.

* * *

Дуже вдячні Вам, шановний Остап Остаповичу, за велими цінне фото та список учасників свята в Полтаві 1903 року. З великою приємністю і гордістю містимо їх на сторінках нашого журнала. Вважаємо, що подаючи фото учасників відкриття пам'ятника Іванові Котляревському, завдяки Вам і Вашій прихильності, наш журнал гідно вшановує 225-тилітній ювілей "батька української літератури".

Бажаємо Вам сили, наснаги до праці (розуміємо, що це тяжкий час) і всього добра. Журнал за травень-червень Вам пересилаємо. Ще раз — ДЯКУЄМО!

З пошаною

Валентина Родак.

* * *

4.04.1994

Привіт ТРУДАРЯМ на ниві культурної інформації!

Ми старіємося, а от "Молода Україна", наша дитина, витримує час і залишається МОЛОДОЮ. Бажаю, щоб журнал ОДУМ-у і надалі таким залишився, а разом з ним і його постійні співробітники!

Пишіть, не забувайте своїх попередників, співробітників.

Залишаюсь з належною пошаною до всіх Вас.

Ваш

Микола Франциженко,
Меріленд, США.

ЗУСТРІЧ ОДУМ-у

З УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДЯНСТВОМ
у 1994 році

відбудеться
**від 2-го до 4-го вересня
в Детройті, США**

Свято в Полтаві, серпень 1903 р.

Відслонення пам'ятника Ів. Котляревському. Група діячів галицьких, буковинських і придніпрянських.

Верхній ряд: Пинькевич Олександр (підпор.), Верзимів А., Луценко Іван (д-р), Кордуба Мирон (д-р з Чернівців), Липа Іван (д-р), Галько Михайло, Кохановський Микола, Кошовий Василь, Цимбал Василь, Аркас Микола (адмірал), Леонтович Володимир, Лопатинський Лев, Ворона з Вербицьких (дружина Миколи Вороного), невідомий, Колорд Юрко, невідомий, Коцюбинська Віра, Ротмістров Григорій, Боровик Віталій (з Житомира), Стешенко Іван, Жебуньов Леонід, Кравченко Василь (з Житомира).

2-ий ряд згори: Алчевська Христя, невідомий, Єростов, Єфремов Сергій, Левицький Микола (артист), Слатов Андрій (штабс-капітан), Губчак Михайло, Дмитрів Микола (адвокат, видавець "Рідного Краю"), Осмоловський (статистик), Кохановська, Сахаров Микола (студ. універс.), Шемет Сергій (з Олександрівки).

3-ий ряд згори: Немоловський Ф. (з Хотина), Кульчицький Лесь, Костомаров Михайло, Українка Леся (Косач Лариса), Студинський Кирило (д-р), Косачева Ольга (Пчілка Олена), Романчук Юліян (проф.), Кулішева Олександра (Барвінок), Федоровський (генерал), Старницький Михайло, Міхновський Микола, Чикаленко Євген, невідомий.

4-ий ряд згори: Самійленко Володимир (Сивенький), Стефанік Василь, Коцюбинський Михайло, Хоткевич Гнат, Кибальчич Надія, Стешанкова зі Старницьких Оксана (жінка Івана М.), невідома, Коваленко Гриць (фельдшер), Паньківський Северин (арт. театр), Мацієвич Левко, невідомий, Шраг Ілля (адвокат), невідомий, Левицький Євген (д-р), Мороз (статистик), Козаченко Володимир (із Сорочинців), Сімович Василь (студ. IV р. філ. у Чернівцях), Сулімовська (з Лубенъ), Корчинський (поляк, адвокат з Житомира), Кузеля, Гришкевич Ярослав.

Олена ЛОГВІНЕНКО

*

* *

У київському тижневику "Літературна Україна" (ч. 21, 1994 р.) надрукована розмова кореспондентки газети Олени Логвиненко з д-ром Анатолієм Лисим, головою фундації ім. Івана Багряного. Передруковуємо уривок з цього інтерв'ю.

— Дуже важливо, щоб Україна мала свій імідж у світовому спітковаристві. Як з погляду Америки Україна та її культура представлені у світі?

— Треба віддати належне українцям-емігрантам, котрі хоч і залинивали поперех економічних труднощів, завжди носили в душі свою Батьківщину, втримуючи серед чужинців своє ество, свій національний субстрат. Наша хвиля еміграції була вже більш політично налаштованою. Ми розуміли, що слід було змінити думку американців, і не тільки "рядових", а головне — сенаторів, конгресменів, політиків та урядовців про Україну, і тому на той час більшість книжок видавали англійською. Велика заслуга останньої еміграції і полягає в тому, що Україна вже не виражала поняття якоїсь там окраїнної землі, а асоціювалася з державою. Хоча й нині, коли вона стала незалежною, часом нелегко переконати американців, що це нова держава, що ми не є росіянами, ми інша нація.

— Навіть після кількох офіційних зустрічей президентів Б. Клінтона й Л. Кравчука?

— Тепер усе круго змінилося, стався поворот на 180 градусів. Імідж України набагато зріс: дедалі більше зустрічаєш у пресі доброзичливих статей, заміток щодо України як держави. І все це результат вашої роботи тут і нашої — там. Впливи — дуже важлива річ у політиці, надто ж на Заході, де значну роль відіграють так звані лоббі.

— Пане Анатолію, більше місяця ви перебуваєте в Україні. Очевидно, за цей час склалися певні думки, враження навколо

того, що Ви бачили, чули, спостерігали у період передвиборної кампанії?

— Я й приїхав до Києва від Координаторного комітету допомоги Україні як спостерігач передвиборної кампанії та для допомоги демократичним силам. Що найбільше мене вражає? Низький національно-державний рівень думання українців у своїй масі. Ситий голодного не розуміє, це так, і тому часом тяжко говорити з людьми на політичні теми, бо я є такий — забезпечений, а вони — інші. Знаю лише одне: Україна та українці мусять нарешті дійти висновку, що ніхто ім так не допоможе, як вони самі. Ніякі Америки чи Росії, ніщо інше не допоможе, бо кожна з цих країн має свої власні інтереси в тому, що вона робить для України. Народ мусить зрозуміти, що слід закачати рукави й працювати. Менше скаржитися, менше нарікати, скиглити, а поволі просуватися вперед. Адже жодна держава не збудувалася враз, за короткий період. І Америка також не звелася за два-три роки. До речі, Україна нині має набагато більше шансів, ніж мала свого часу Америка, де була пустеля. Україна починає свій державний шлях з розвиненою індустрією, має велику інтелектуальну силу, традиції...

— Але ж така колосальна залежність од Росії гнітить.

— Оце треба перебороти. Подолати комплекс меншеварності й сказати собі: ми збудуємо, зробимо все як слід, бо це своє, наше, заради великої мети ми потерпимо. А впадати в розpac небезпечно саме тепер, коли в Україні підводить голову московсько-комуністична гідра й обплутує біdnі голови пенсіонерів, інші категорії малозабезпечених, котрі ладні піти в обійми до Росії. Найбільше непокоїть мене те, що немає в людях твердого пerekонання: це наша держава і ми віримо в неї. Нам, українським емігрантам, теж було колись неперелівки: жодної підтримки від уряду

не мали, кожен мусив іти або в шахти, або на ферми, або мити посуд, тобто на найгірші роботи. Мій батько, колишній директор школи, приїхавши до Америки, мив сім років тарілки у готелі. І не нарікав. І збудував свою хату, завів город, пасіку.

— Ваш прогноз, пане Анатолію: як надалі розвиватиметься процес демократизації та реформування в Україні?

— Думаю, Верховну Раду, що не впоралася із своїми завданнями, треба замінити іншим складом — мислячих політиків. Якщо Україна втримається наступні п'ять років як незалежна держава, вона буде однією з найбагатших країн Європи. Адже перші паростки реформування є. Вже почали приватизувати фабрики й заводи. Може, на перших порах, скажімо, на Житомирщині, й зменшили свої обсяги виробництва, але працюють по-новому, продукують, загалом люди задоволені результатом своєї праці. Поволі треба щось робити, але не втрачати віри й надії в себе.

РОЗКЛАД ТАБОРІВ ОДУМ-у

НА ЛІТО 1994 РОКУ

НА ОСЕЛІ ОДУМ-у

"УКРАЇНА" — ЛОНДОН, ОНТ.

Від 16-го липня до 23-го липня:

28-ий Табір Виховників
Юного ОДУМ-у

Від 24-го липня до 6-го серпня:

32-ий Відпочинково-Виховний
Табір Юного ОДУМ-у

За інформаціями звертатися
до:

Taras Lishchyna
26 Hampshire Hts.
Islington, Ontario M9B - 2K4
Tel. (416) 622-0482

Валентина РОДАК

ПЕРШИЙ МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС БАНДУРИСТІВ ІМЕНИ ГНАТА ХОТКЕВИЧА

Перший Міжнародний конкурс бандуристів імені Гната Хоткевича відбувся у приміщенні Київської консерваторії від 20–29 квітня 1993 року, але допис про нього появляється щойно тепер бо, за словами Ліни Костенко —

*"Здається, часу і не гаю,
а не встигаю, не встигаю!
Щодня себе перемагаю,
від суети застерігаю,
і знов до стрічки добігаю,
і знов себе перемагаю,
і не встигати не встигаю,
і не хвилиночки ж не гаю!"*

а читачів журнала "Молода Україна" хочеться поінформувати про цю знаменну подію. Знаменну, бо вшановано талановитого, відважного і невтомного діяча культури — бандуриста—віртуоза Гната Мартиновича Хоткевича (1877–1938).

Засновники конкурсу бандуристів імені Гната Хоткевича — Міністерство культури України та фірма "Соломія". Члени організаційного комітету (Остап Похилий — директор фірми "Соломія", Володимир Рожок — голова комітету, та Людмила Губа, Богдан Гнатюк, Юрій Кучеренко, Володимир Ільченко, Світлана Бакалова — режисер) запросили мене до участі в роботі жюрі конкурсу. Я вагалася: прийняти запро-

Члени жюрі Міжнародного конкурсу бандуристів імені Гната Хоткевича.

Київська консерваторія, 28 квітня 1993 р.

Перший ряд зліва направо: Костянтин Новицький — соліст Державної капелі бандуристів; Алла Терещенко — доктор мистецтвознавства (Київ), професор Інституту мистецтва, фольклору та етнографії ім. М. Рильського; Клавдія

Радченко — народня артистка України, в. о. професора Київської консерваторії; Сергій Баштан — заслужений артист України, професор Київської консерваторії; Анна Хранюк — бандуристка (Польща); Валентина Арканова — народня артистка України, професор Харківського інституту мистецтв ім. І. Котляревського; Віктор Гуцал — народний артист України, керівник Державної оркестри народніх інструментів; Людмила Ширіна — народня артистка України, солістка Одеської опери; Людмила Посікіра — в. о. доцента Львівського державного інституту ім. М. Лисенка; Тамара Поліщук — заслужена артистка України, викладач вокалу Львівського державного інституту ім. М. Лисенка; Валентина Родак — член редколегії журнала "Молода Україна" (Канада), Галина Хоткевич — почесний член конкурсу (Франція); Анатолій Лашенко — доктор мистецтв, професор Київського державного інституту культури ім. О. Корнійчука.

Другий ряд: Володимир Єсипок — заслужений артист України, соліст Державної оркестри народніх інструментів; Остап Похилий — директор фірми "Соломія".

Відсутні: Василь Герасименко — заслужений діяч мистецтв України, професор Львівського державного музичного інституту ім. М. Лисенка і Володимир Рожок — кандидат мистецтвознавства (Київ).

шення чи ні, бо кожна поїздка, хоч душевно мене збагачує, емоційно виснажує. Були ще й інші причини: вся наша родина вела підготовку до приїзду хору Київської консерваторії на Міжнародний хоровий фестиваль в місяці червні та до весілля доні в місяці липні. Боже, все нараз! З другої сторони, як мені, засновникам і довголітньому керівнику ОДУМ-івського ансамблю бандуристів імені Гната Хоткевича в Торонто, ім'я чиє я пропагувала протягом 25 років, відмовитися від такої рідкісної події та ще й цікавої і приємної роботи?! Для мене особисто, конкурс був би прекрасним завершенням довголітньої, але любленої громадсько-організаційної праці з бандуристами! Все! Сама себе вмовила.

14 квітня уже була в дорозі. З Торонто вилетіла голляндською авіолінією і на другий день, після пересадки в Амстердамі, саме на Страсний четвер, я була в Києві. Доля знову звела мене зі славною родиною співака Бориса Гмири, від дня смерти якого 1 серпня цього року сповниться 25 років. У товаристві Віри Августівни Гмири та її родички Ганни Принц з чоловіком Олександром провела я Великдень. Це прекрасне і надзвичайне свято вимагає окремого допису, тому обмежуся до теми кобзарського мистецтва і конкурсу.

* * *

Жюрі конкурсу складалося з викладачів Київської консерваторії та Львівського державного музичного інституту ім. М. Лисенка, відомих бандуристів, музикознавців та народних артистів України з Києва, Львова, Харкова, Одеси та представників з Польщі й Канади.

Заслужений артист України Сергій Баштан, професор Київської консерваторії, очолив жюрі. Заступниками голови були Василь Герасименко — заслужений діяч мистецтв України, професор Львівського державного музичного інституту ім. М. Лисенка, Остап Похилий — директор фірми "Соломія" та Володимир Рожок — голова Управління музичного мистецтва Міністерства культури України. Почесним членом була донька Гната Хоткевича, Галина Гнатівна, з Франції.

У трьох категоріях виконавців було 92 учасники з багатьох міст України: 26 бандуристів-співаків, 13 ансамблів (два дуэти, шість тріо, один квартет, ансамблі по 6, 7, 8 осіб, один ансамбль з Гданську, Польща) та 11 бандуристів-інструменталістів.

"Вечірній Київ", тижневики "Літературна Україна", "Гарт" та інші повідомляли своїх читачів про конкурс, закликаючи всіх на прослуховування, що проводилося публічно. Вступ був вільний, і кожного дня заля була переповнена слухачами, які після кожного виступу конкурсантів виявляли своє захоплення оплесками і схвалючими вигуками. Час від часу Сергій Баштан мусів втихомирювати авдиторію і просити: "друзі, тихше, дайте членам жюрі виконати свою працю, це ж конкурс, а не концерт".

Конкурсні змагання складалися із трьох тур: двох відбіркових і фінальної. Переважна більшість учасників — студенти музичних училищ та консерваторій України. У програмі були класичні й сучасні твори українських і неукраїнських композиторів, народні пісні, кобзарський репертуар (історичні пісні, думи), арії,

романси, віртуозні інструментальні п'єси, варіації, обробки, та різні композиції (див. програму Першого Міжнародного конкурсу ім. Г. Хоткевича у журналі "Молода Україна", ч. 415, 1992 р.).

Завершився конкурс урочистою церемонією нагородження переможців і заключним концертом лавреатів та дипломантів у залі Національної опери України з участию симфонічної оркестри Київської державної консерваторії. Всі зібрані кошти з концерту були передані у фонд музею Гната Хоткевича, що у Харкові (див. ж. "М.У." ч. 421, 1993 р.).

Слід згадати, що афіші, буклет, оголошення, дипломи — всі були друковані українською мовою. Денна програма, обговорювання жюрі, і весь фінальний концерт також проводилися українською мовою.

У буклеті з належною інформацією про всіх зголошених конкурсантів, їхній репертуар у трьох турах та склад жюрі, подано ще й слово міністра культури Івана Дзюби.

Дорогі Друзі!

Перший Міжнародний конкурс бандуристів імені Гната Хоткевича стане видатною подією у справі відродження духовних надбань українського народу. Адже бандура — національна гордість українців, яка завжди уособлювала в собі мрії і сподівання багатьох поколінь у боротьбі за щасливу долю, волю і незалежність. Бандура — перлина вітчизняної музичної культури. Видатний бандурист, композитор, письменник, музичний і громадський діяч Гнат Хоткевич заклав міцні підвалини для її утвердження у сфері професійного музичного мистецтва.

Сподівається, що Перший Міжнародний конкурс бандуристів засвідчить високий професіоналізм, відкриє ще одну яскраву сторінку виконавства, нові імена і таланти, сприятиме поглибленню традицій української народної музики.

* * *

20-го квітня, вівторок

На відкриття конкурсу, яке має початися о 5-ій год. вечора іду сама, бо квартира Віри Августівни недалеко консерваторії, всього 5 хвилин ходу. У Великій залі консерваторії, як у вулику — людей повно. Зустрічаю знайомих бандуристів — Галину Менкуш і Костянтина Новицького та Елеонору Кириленко, кореспондентку "Вістей з України".

Відкриту сцену прикрашає великий портрет Гната Хоткевича. Голова організаційного комітету Володимир Рожок виступає перший: "Сьогодні в Україні велике свято! Відкривається Перший Міжнародний конкурс бандуристів імені Гната Хоткевича. Щиро вітаю всіх учасників, членів міжнародного жюрі, гостей конкурсу з цією визначеною подією у культурно-мистецькому житті України."

Юрій Сердюк, заступник міністра культури України, Івана Дзюби, також вітає учасників конкурсу, називаючи їх квітом України, талановитих, красивих людей. "Конкурс гри на бандурі — це рідкісне явище в нашему житті, й сьогоднішній день буде початком розвитку нашого кобзарства, розвитку нашого прекрас-

ного інструмента — бандури — у нашій Україні. Це буде початок її духового відродження."

Зі словом виступає голова жюрі конкурсу, професор Сергій Баштан. "Сьогодні в нас велике свято. 20-е квітня, 1993 рік — це історична дата для нас, бандурістів. Вперше в історії кобзарського мистецтва проводиться міжнародний конкурс імені Гната Хоткевича." Проф. Баштан нагадує присутнім про великий внесок Г. Хоткевича в розвиток кобзарського мистецтва, особливо в започаткуванні двох напрямків — академічного і народнього, що знайшло відображення в його композиторській та виконавській роботі; що Г. Хоткевич вперше ввів бандуру на естраду і мріяв, щоб вона була не тільки акомпануючий інструмент, а стала й сольовим концертним інструментом.

Після представлення членів жюрі, їх було 17, відбулося жеребкування у всіх трьох спеціальностях конкурсу для порядку виступів, який зберігався до кінця.

Сергій Васильович Баштан

— голова жюрі Першого Міжнародного конкурсу бандуристів імені Гната Хоткевича; заслужений артист України, професор Київської консерваторії.

29 квітня 1993 р.

Фото — Валентини Родак.

21-го квітня, середа

В 11-ій год. рано розпочалася 1-а тура конкурсу у Малій залі консерваторії. Виступають ансамблі бандурістів. Розпочинає ансамбль "Відгомін" з Польщі — єдиний ансамбль з-поза меж України. Виступають бандуристи з Вінниці, Хотина, Харкова, Дніпропетровська, Червонограду, Миколаєва, Києва і Черкас. 55 осіб — іні одного хлопця бандуриста!

Приємно було зустріти Віктора Лобаса — бандуріста з Харкова, з яким я познайомилася 1991 року, і Володимира Войта, який привернув мою увагу ще на

концерті 1988 року, коли Державна капеля бандуристів вперше виступила в Торонто.

О 8-ій год. вечора прослуховування закінчилося. Після обговорення жюрі оголосило, що до 2-ої тури ввійшло шість ансамблів: "Відгомін" з Гданську (квінтет), "Чарівниці" з Дніпропетровська (8 осіб), квартет з Хмельницького, тріо "Купава" з Києва, тріо "Вербена" з Черкас, і Київський ансамбль (8 осіб). Час звучання для кожного ансамблю чи конкурсanta — 20–25 хвилин.

22-го квітня, четвер

Другий день конкурсу. Змагаються бандуристи-співаки. Найбільше учасників зі Львова і Києва (по 6). Є учасники з Миколаєва, Хмельницької та Донецької областей, з Чернігова, Одеси і Херсону та Рівного й Івано-Франківська. Із 26 учасників 3 хлопці — студенти Львівського державного музичного інституту ім. М. Лисенка (кл. В. Герасименка). Ці конкурсanti представили харківську школу гри на бандурі. Заважаю, що половина бандуристів вживає львівську концепту відносно бандури.

Під час перерви зустрічаю Федора Погребенника, відомого історика літератури і хоткевичознавця та Леоніда Черкаського, з яким познайомилася 1992 року, коли відвідала Державний музей театрального, музичного та кіномистецтва України, в якому він працює як завідуючий відділу українських народних інструментів. Леонід Черкаський — консультант-упорядник календаря на 1993 рік "Живі струни України".

23-го квітня, п'ятниця

Сьогодні був довгий день. Прослуховування з категорії бандурист-співак продовжувалось від 10:00 рано до 7:30 вечора. Жюрі вислухало цікавий і унікальний репертуар: народні пісні, арії, романси, думи ("Про Олексія Поповича", "Про козака Голоту" Г. Хоткевича), та мелодеклямацію ("Я знов один" на слова М. Філянського, музика Г. Хоткевича). Крім вокальних творів, бандуристи-співаки виконували ще й інструментальні п'єси, деякі у перекладенні для бандури композиторів-класиків — Й.С. Баха, А. Вівальді, Г. Генделя, Д. Бортнянського та інших композиторів. Часто звучали твори К. Мяскова, М. Дремлюги та С. Баштина. Жюрі вибрало 17 учасників до 2-ої тури.

24-го квітня, субота

1-а тура по спеціальності бандурист-інструменталіст. Майже кожний бандурист у своєму репертуарі виконав твори К. Мяскова, М. Дремлюги та Й.С. Баха. Також були популярні п'єси С. Баштина і В. Зубицького. Дехто з бандуристів виконав твори Г. Китаєвого і Ю. Олійника (українсько-американські композитори). До 2-ої тури вибрано 7 бандуристів: Оксану Тимошук (Київ), Надію Миронюк (Київ), Тетяну Головченко (Одеса), Романа Гринькова (Київ), Олену Ніколишину (Львів), Любов Мандзюк (Харків), Тетяну Все-володську (Київ).

Сьогодні познайомилася з композитором Костянтином Мясковим і бандуристкою Оксаною Герасименко зі Львова.

Від 25 до 28 квітня продовжувалось прослуховування 2-ої і 3-ої тур. Треба відмітити, що:

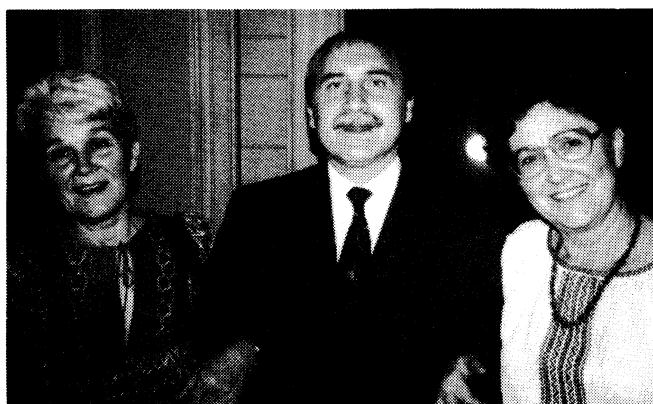
— учасники однохвилинною мовчанкою, 26 квітня, вшанували тих, що загинули сім років тому від Чорнобильської аварії;

— проведено "круглий стіл" в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Рильського з членами жюрі та науковцями інституту;

— на 2-ій турі у категорії бандурист-інструменталіст був популярний К. Мясков. Із семи учасників, п'ятеро вибрали його твори ("Концертіно" — два учасники, "Концертна п'єса на дві народні теми", "Скерцино" і "Дума"). Декілька разів прозвучали концертні варіації на українські теми С. Баштана. До 3-ої тури пройшли Любов Мандзюк, Надія Миронюк, Олена Николишина і Роман Гриньків;

— в категорії ансамблів до 3-ої тури удостоїлись: ансамбль "Чарівниці" з Дніпропетровська, ансамбль з Києва і тріо "Вербена" у складі Людмили Ларикової, Лідії Зайнчуківської та Ольги Калини. Всі троє конкурсантів закінчили Київську державну консерваторію ім. П. Чайковського (кл. С. Баштана) і працюють у Черкаській державній філармонії. Це професійне тріо. В ансамблі "Чарівниці" — три Оксани (Корж, Радиш, Король), три Світлани (Овчарова, Какацій, Корольова), Олена Чуб і Наталія Шапка. Ансамбль — зіспіваний і зіграний, голоси — чисті, поведінка — впевнена, репертуар — "чарівний". Про ансамбль з Києва можна сказати, що це єдиний ансамбль, який на всіх трьох турах виконав релігійні пісні: "Боже великий" М. Лисенка (до речі, всі присутні встали на цю молитву), "Под твою милость" Д. Бортнянського та "Да исполнится уста наши" А. Веделя;

— в категорії бандурист-співак, крім багатьох пісень композиторів XIX–XX ст. (М. Лисенка, К. Стеценка, Л. Ревуцького, М. Вериківського), прозвучали історичні пісні та думи: "Про Марусю Богуславку" (Роман Лаврентів), "Про Олексія Поповича" (Олег Со занський), "Про Озівських братів" (Тарас Лазуркевич), та інші. Найкраще вив'язався 22-ох літній Тарас Лазуркевич. П'ять конкурсантів вибрано до 3-ої тури.

Члени жюрі Міжнародного конкурсу бандуристів.

Галина Хоткевич (Франція), Костянтин Новицький (Україна) і Валентина Родак (Канада).

Київ, Україна,
29 квітня 1993 р.

Змагання в цій категорії трудне, бо крім вокальних здібностей, треба бути ще й вмілим бандуристом;

— конкурсанті, які не пройшли на 3-ю тур, отримали відзнаку за участь у 2-ій турі;

— у Великій залі консерваторії виступили учасники категорії "бандурист-інструменталіст" зі симфонічною оркестрою під мистецьким керівництвом Руслана Дорожинського (на 3-ю туру "Концерт для бандури з оркестром" Миколи Дремлюги був обов'язковим твором). Час звучання — майже 20 хвилин. Весь учасники грали напам'ять, як і всі твори під час конкурсу;

— у Національній опері свято бандур закінчено. Другий плянується за чотири роки.

* * *

Переможцями Першого Міжнародного конкурсу бандуристів імені Гната Хоткевича стали:

В КАТЕГОРІЇ БАНДУРИСТ-ІНСТРУМЕНТАЛІСТ:

Гран-при, перша премія і золота медаль — Роман Гриньків (Київ), студент V курсу Київської державної консерваторії (кл. С. Баштана).

Другої премії не присуджено.

Третя премія і бронзова медаль — Любов Мандзюк (Харків), випускник Київської державної консерваторії (кл. С. Баштана) і Надія Миронюк (Київ), студентка IV курсу Київської державної консерваторії (кл. С. Баштана).

Диплом присуджено Олені Николишиній (Львів), студентці V курсу Львівського державного музичного інституту ім. М. Лисенка (кл. О. Стакова).

В КАТЕГОРІЇ БАНДУРИСТ-СПІВАК:

Першої премії не присуджено.

Друга премія і срібна медаль — Олена Леонова (Хмельницький), в 1992 році закінчила Київську державну консерваторію (кл. С. Баштана), і Тарас Лазуркевич (Львів), навчається на IV курсі Львівського державного музичного інституту ім. М. Лисенка (кл. В. Герасименка).

Третя премія і бронзова медаль — Тетяна Івченко (Рівне); солістка-бандуристка Рівненської обласної філармонії і Наталія Ткачук-Собуцька (Київ), навчається на IV курсі Київської державної консерваторії (кл. С. Баштана).

Дипломантом стала Алла Ланова (Львів), закінчила Львівську консерваторію ім. М. Лисенка (кл. Л. Посткіри).

В КАТЕГОРІЇ АНСАМБЛЬ БАНДУРИСТІВ:

Першу премію і золоту медаль присуджено тріо "Вербена" (Черкаси).

Друга і третя премії не присуджувались.

Ансамбль "Чарівниці" (Дніпропетровськ) і ансамбль Київської консерваторії отримали дипломи.

Кращими концертмайстрами на конкурсі названо Ларису Івченко (Київ) та Зеновію Шуневич (Львів).

Спеціальні премії:

За найкращу інтерпретацію сучасного твору — Тетяна Головченко (Одеса), студентка II курсу Одеської

ного інструмента — бандури — у нашій Україні. Це буде початок її духового відродження."

Зі словом виступає голова жюрі конкурсу, професор Сергій Баштан. "Сьогодні в нас велике свято. 20-е квітня, 1993 рік — це історична дата для нас, бандурістів. Вперше в історії кобзарського мистецтва проводиться міжнародний конкурс імені Гната Хоткевича." Проф. Баштан нагадує присутнім про великий внесок Г. Хоткевича в розвиток кобзарського мистецтва, особливо в започаткуванні двох напрямків — академічного і народнього, що знайшло відображення в його композиторській та виконавській роботі; що Г. Хоткевич вперше ввів бандуру на естраду і мріяв, щоб вона була не тільки акомпануючий інструмент, а стала й сольовим концертним інструментом.

Після представлення членів жюрі, їх було 17, відбулося жеребкування у всіх трьох спеціальностях конкурсу для порядку виступів, який зберігався до кінця.

Сергій Васильович Баштан

— голова жюрі Першого Міжнародного конкурсу бандуристів імені Гната Хоткевича; заслужений артист України, професор Київської консерваторії.

29 квітня 1993 р.

Фото — Валентини Родак.

21-го квітня, середа

В 11-ій год. рано розпочалася 1-а тура конкурсу у Малій залі консерваторії. Виступають ансамблі бандурістів. Розпочинає ансамбль "Відгомін" з Польщі — єдиний ансамбль з-поза меж України. Виступають бандуристи з Вінниці, Хотина, Харкова, Дніпропетровська, Червонограду, Миколаєва, Києва і Черкас. 55 осіб — і ні одного хлопця бандуриста!

Приємно було зустріти Віктора Лобаса — бандуріста з Харкова, з яким я познайомилася 1991 року, і Володимира Войта, який привернув мою увагу ще на

концерті 1988 року, коли Державна капеля бандуристів вперше виступила в Торонто.

О 8-ій год. вечора прослуховування закінчилося. Після обговорення жюрі оголосило, що до 2-ої тури ввійшло шість ансамблів: "Відгомін" з Гданську (квінтет), "Чарівниці" з Дніпропетровська (8 осіб), квартет з Хмельницького, тріо "Купава" з Києва, тріо "Вербена" з Черкас, і Київський ансамбль (8 осіб). Час звучання для кожного ансамблю чи конкурсanta — 20–25 хвилин.

22-го квітня, четвер

Другий день конкурсу. Змагаються бандуристи-співаки. Найбільше учасників зі Львова і Києва (по 6). Є учасники з Миколаєва, Хмельницької та Донецької областей, з Чернігова, Одеси і Херсону та Рівного й Івано-Франківська. Із 26 учасників 3 хлопці — студенти Львівського державного музичного інституту ім. М. Лисенка (кл. В. Герасименка). Ці конкурсanti представили харківську школу гри на бандурі. Завважую, що половина бандуристів вживає львівську концепту в бандурі.

Під час перерви зустрічаю Федора Погребенника, відомого історика літератури і хоткевичознавця та Леоніда Черкаського, з яким познайомилася 1992 року, коли відвідала Державний музей театрального, музичного та кіномистецтва України, в якому він працює як завідуючий відділу українських народних інструментів. Леонід Черкаський — консультант-упорядник календаря на 1993 рік "Живі струни України".

23-го квітня, п'ятниця

Сьогодні був довгий день. Прослуховування з категорії бандурист-співак продовжувалось від 10:00 рано до 7:30 вечора. Жюрі вислухало цікавий і унікальний репертуар: народні пісні, арії, романси, думи ("Про Олексія Поповича", "Про козака Голоту" Г. Хоткевича), та мелодеклямацію ("Я знов один" на слова М. Філянського, музика Г. Хоткевича). Крім вокальних творів, бандуристи-співаки виконували ще й інструментальні п'єси, деякі у перекладенні для бандури композиторів-класиків — Й.С. Баха, А. Вівальді, Г. Генделя, Д. Бортнянського та інших композиторів. Часто звучали твори К. Мяскова, М. Дремлюги та С. Баштина. Жюрі вибрало 17 учасників до 2-ої тури.

24-го квітня, субота

1-а тура по спеціальності бандурист-інструменталіст. Майже кожний бандурист у своєму репертуарі виконав твори К. Мяскова, М. Дремлюги та Й.С. Баха. Також були популярні п'єси С. Баштина і В. Зубицького. Дехто з бандуристів виконав твори Г. Китастого і Ю. Олійника (українсько-американські композитори). До 2-ої тури вибрано 7 бандуристів: Оксану Тимошук (Київ), Надію Миронюк (Київ), Тетяну Головченко (Одеса), Романа Гринькова (Київ), Олену Ніколишину (Львів), Любов Мандзюк (Харків), Тетяну Все-володську (Київ).

Сьогодні познайомилася з композитором Костянтином Мясковим і бандуристкою Оксаною Герасименко зі Львова.

до видання у 1994 р. універсального довідника-ката-
лога "Український світ", котрий має містити в собі
адреси усіх існуючих у світі українських інституцій.

З великим задоволенням фірма готова співпра-
цювати із людьми та організаціями, котрі підтримують
та проводять власними силами справи, подібні до вка-
заних вище.

З пропозиціями про наміри, з новими ідеями (в тому
числі й комерційними) просимо звертатися на адресу
центральної оселі фірми "Соломія" у Києві:

52-Б, вул. Дмитрівська
254054 м. Київ, Україна
т. 216-79-33

Фірма "Соломія" пропонує касету видану з нагоди
Першого Міжнародного конкурсу бандуристів імені
Гната Хоткевича. Час звучання — 30 хв. на кожній
стороні. Кількість пісень — 20. Виконавці — учасники
конкурсу. Ціна — в Канаді — 10 дол. і 2 дол. за пере-
сылку, в США — 10 amer. дол. з пересилкою.

Адреса для замовлення:

Н. КНОТКЕВУЧ BANDURISTS' ENSEMBLE
c/o Mrs. W. Rodak
12 Minstrel Drive
Toronto, Ontario
M8Y 3G4
Canada

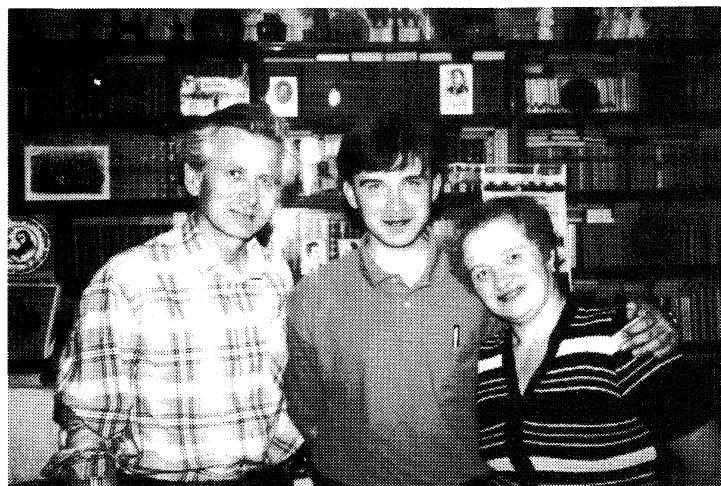
ЩИРО ВІТАЄМО ОЛЕСЯ ЛУПІЯ ЛАВРЕАТА ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ ПРЕМІЙ

Державну премію України ім Тараса Шевченка при-
суджено письменникові Олесеві Васильовичу Лупію
5-го березня 1994 року за історичні твори — роман "Па-
діння давньої столиці" та повість "Гетьманська булава".

Олесь Лупій — відповідальний секретар ради СПУ,
автор багатьох збірок, поезій, видавець кількох романів,
повістей та книжок для дітей. Виступає і в жанрі кіно-
драматургії. Живе і працює в Києві.

Шановному лавреатові бажаємо міцного здоров'я,
творчих сил і багатьох літ.

Члени редакційної колегії журнала "Молода Україна".

Книжки мої... Без радості і болю
гортаю відболілі сторінки.

Слови, що так просилися на волю
і так слухняно уляглись в рядки.

Я сто разів клялася не писати,
не згадувати горя врешті решт:
слова вночі приходять, як солдати,
і забирають душу під арешт.

Поезія — найкращий мій щоденник
і найтепліший спогад про людей.

Хоч вірші — як метелики південні,
яким дано прожити тільки день.

Хай тільки день — та є надіжнення в крилах,
і крутиться від щастя голова...

Хоч тільки день — і вже душа згоріла
і попелом вляглася у слова...

Мої слова, поезії і книги —
можливо, це ніщо на тлі сторіч.
Вони спливуть, немов уламки криги,
і змінюють пам'ять дорогих облич.

Вже емігрантські будні — просто будні,
англійська мова вже не є чужа.

Хоч спогади про дні багатотрудні
усе ще крають серце без ножа.

Та я вернуся, в рідний дім вернуся,
де розцвіта волошками земля.

Туди, де ще лунає спів бабусі
і спить в колисці тихе немовля.

Туди, де строгим клином журавлиним
виструнчується у рядки слова...

Якби лише не вмерла Україна
і щоб бабуся ще була жива.

Міннеаполіс, США,
11 грудня 1993 року.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ЧИТАЙТЕ
"МОЛОДУ УКРАЇНУ" !

Олесь Лупій зі сином Богданом і дружиною Лесею.

Київ, Україна,
27.04.1993.

Фото — Валентини Родак.

В УКРАЇНІ НАДРУКОВАНО "СЛОВНИК СИНОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ"

В січні 1994 р. українсько-канадське видавництво КОБЗА-ОРІЙ, що знаходиться в Києві, завершило цінне видання: "Практичний словник синонімів української мови". Це — досі найповніший в українській мові словник синонімів, — лексикографічний довідник, який дає змогу підшукувати синоніми слів, тобто слова з однаковим або приблизно однаковим значенням. У ньому вміщено понад 15,000 синонімічних рядів; кожен ряд має великий вибір синонімів. Автор словника, відомий мовознавець Святослав Караванський, крім широко розповсюджених слів і термінів, фіксує рідко вживані слова, а також українську лексику, яка була репресована і занедбана в Україні. Інколи з'являються новотвори і слова-пропозиції. Словник послуговується правописом 1929 року (так званим харківським), та інколи подає і форми, усталені правописом 1930-тих років.

Цей словник спрятиме встановленню відповідного статусу і розвиткові української мови в Україні. В передмові до книги автор пише: "Українська лексикографія через антиукраїнську політику колиш-

нього ССРР не могла успішно розвиватися. Тому і лексикографія, і все наше мовознавство відстає від сучасних вимог. Укладаючи "Практичний словник синонімів української мови", автор у міру своїх сил намагався заповнити наявний вакум у цій галузі". Словник синонімів потрібний кожному, хто пише даною мовою, бо важко мати напоготові усі потрібні слова і вирази. Втім, словник знадобиться не тільки письменникам. Він розрахований на широке коло читачів і є цінним наступком для кожного, хто говорить або вчиться говорити українською мовою. "Практичний словник синонімів української мови" можна тепер набути в Канаді й Америці через торонтське бюро КОБЗИ.

Видання "Практичного словника синонімів" — це тільки один із показників діяльності видавництва КОБЗА-ОРІЙ в Україні. Видавництво було засноване в 1991 році торонтською фірмою КОБЗА з метою видавати книжки й публікації, які сприятимуть політичному та культурному відродженню України. Досі видавництво випустило у світ понад 40 різних видань української літератури, наукових праць з української історії та культури. В січні

1994 р., у співпраці з французькою амбасадою в Україні, видавництво КОБЗА-ОРІЙ почало роботу над пляном видань перекладів класиків французької літератури на українську мову. Досі з'явився роман "Життя" відомого письменника Гі де Мопассана. Дальші пляни включають видання творів Франсуа Моріяка, Алберта Камю та Антуана де Сент Екзюпері. Крім того, видавництво, у співпраці з Об'єднанням Українських Лікарів Альберти, плянує видання серії медичних підручників для університетів в Україні. Наступним виданням в серії словників та мовознавчих довідників буде "Українсько-Англійський фразеологічний довідник" В. Воронова.

Дальші інформації про роботу друкарні й видавництва КОБЗА-ОРІЙ можна отримати від М. Стежа в торонтському бюро КОБЗИ:

100 The East Mall, Unit 10

Toronto, Ontario, Canada M8Z - 5X2

Tel.: (416) 253-1871

Fax: (416) 253-9515

На цю адресу можна також висилати замовлення на книжки.

ПАЧКИ В УКРАЇНУ, ТРАНСПОРТ ВАНТАЖІВ,
ВЛАСНІ ДРУКАРНІ В КІЄВІ ТА ЛЬВОВІ,
ПЕРЕКАЗ ПЕНСІЙ, ДОСТАВА ГРОШЕЙ,
ВІЗИ І ЗАПРОШЕННЯ В УКРАЇНУ.

ЗАВІТАЙТЕ ДО "КОБЗИ"! ЧЕКАЄМО НА ВАС!

100 THE EAST MALL, UNIT 10, ЕТОВІСОКЕ, ONTARIO M8Z 5X2
TEL: (416) 253-1871 FAX: (416) 253-9515

СПЕЦІЯЛІЗУЄМОСЯ У ПОДОРОЖАХ НА УКРАЇНУ.

МАЄМО КВІТКИ НА ВСІ АВІАЛІНІЇ
ДО БУДЬ-ЯКОЇ КРАЇНИ СВІТУ

TEL: (416) 253-1871

100 THE EAST MALL, UNIT 10, ЕТОВІСОКЕ, ONT. M8Z 5X2

ТЕПЛА РОЗПОВІДЬ ПРО НЕЗАБУТНЮ БАБУСЮ

(*Віка Івченко, "Бабуся Марія". Повість. США.*)

Всім добре відомо, що в житті нашого народу, в багатьох родинах, а особливо на чужині, велику роль відіграють у вихованні дітей бабусі. Тоді, коли батьки на роботі, все піклування за дітьми лишається на руки бабусь. Скільки ці бабусі врятували рідної мови у своїх онуків, скільки прочитали казочок, розповіли байок, скільком онукам поклали до серця добре звичаї, поводження між людьми. Ці добре бабусі !!!

Такою ж мудрою і незабутньою була бабуся Марія у нашої молодої, але талановитої авторки Віки Івченко, яка опинилася на лікуванні чорнобильської хвороби в Міннеаполісі (США). Віці Івченко сьогодні 13 років, а вона вже авторка четвертої книжечки. Маючи сім років, вона вже писала досить вдалі й поправні вірші. У 9 років у В-ві "Веселка" в Києві вийшла її перша збірочка тиражем 118 тисяч, що говорить само за себе. А попередня, тобто третя — "По чужині" вийшла в Америці в 1992 році.

Причиною чи поштовхом до писання віршів було те, що в них у родині, та і в рідні, була мода писати різні поздоровлення з днем народження чи до свят віршами. І в тому віршуванні найкращою була її бабуся Марія. Затим прикладом і Віка написала свій перший віршик-привітання, маючи лише кілька років віку. А в сім років вона вже друкувалась у газетах і журналах, виступала в телебаченні. Тоді до неї часто приходили журналісти, кореспонденти, фоторепортери і навіть представники кінофільму.

Що ж цікавого сказала авторка в цьому четвертому виданні? По-перше, треба підкреслити появу з-під її пера нового жанру. Це вже прозовий твір, коротенька повість. Це проста, але щира й тепла розповідь про свою незвичайну бабусю, яка супроводила в житті Віку від наймолодших років аж до виїзду дівчинки до Сант Пол в Америці, куди допоміг їй переїхати гурт українців, що мають добрє серце.

Де тільки не була Віка, шукаючи порятунку від тієї страшної хвороби. Була і в Москві, де сподівалася на кращі ліکи й лікування — і теж разом зі своєю милою бабусею. Але, розчарувавшись у лікарях і відчувши холодне, а часом і вороже ставлення до "хочлушки", повернулась до рідного Києва. А добрі люди з Америки, почитавши її вірші, що перелетіли вже до української преси в Канаді та Америці, взяли її під свою опіку, створивши допоміговий комітет. Віка й тепер лікується, хоч почуває себе незрівняно краще.

Як кожен з нас, хто лишив рідну землю, не може забути її, своїх рідних, так і Віка Івченко скучає за Києвом, а найперше за свою винятковою бабусею, якій і присвячена ця повість.

Надзвичайна спостережливість, чудова пам'ять авторки допомогли розкрити багато інтимних сторінок її дитячого життя, взаємин з ріднею, про школу, про

характер своєї виняткової бабусі, про її уміння перебороти всякі труднощі спокійно, в лагідний спосіб. Варто згадати, що ілюстрації до віршів належать самій авторці.

До повісті авторка додала кілька сторінок світлин родини та друзів, а також сім найновіших віршів. Ще вкінці згадано, що книжка видана на благодійних засадах групою їхніх друзів, і всі гроші, одержані з продажу книжки, будуть покладені до банку на спеціальний фонд допомоги Віці Івченко. А для бажаючих допомогти авторці в лікуванні чи для замовлення книжки подано таку адресу:

VIKA'S RELIEF FUND
P.O. Box 6311
Minneapolis, MN. 55406 USA

Радимо як молоді, так і старшим прочитати цю своєрідну й цікаву повість 13-річної авторки, що є винятковим явищем у нашій літературі.

Ціна книжки 5 amer. дол. За пересилку — 1 дол.

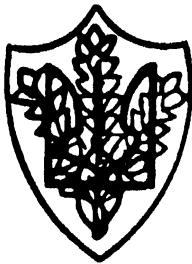
Віка ІВЧЕНКО

БЛАГАННЯ

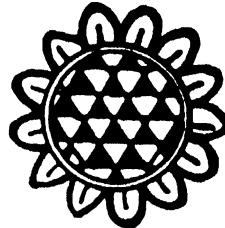
*Палаю, як свічка.
Спасаюсь у вірі.
Читаю молитву,
забуту давно.
Птахи Міннесоти
злітають у вірі
і крилами стукають
в наше вікно.
На жаль, то качки,
а не наші лелеки
збираються в путь
за ліси і моря.
Візьміть мене, друзі,
в дорогу далеку,
бо кличе мене
Україна моя.*

*Міннеаполіс, США,
1992 р.*

**БЕРЕЖІМО ДІТЕЙ!
ДІТИ НАЙЦІННІШІЙ СКАРБ!
(СФУЖО)**

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

Світлана Кузьменко

ПОЕЗІЙ ЮНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕТЕСИ ОЛЯНИ РУТИ

Вперше я зустрілася з віршами 13-літньої Оляни Рути в журналі "Сільські обрії", ч. 3, за 1991 рік, що виходить в Україні. Ці вірші прикували мою увагу своїм легким, безпосереднім, світлим, лагідним висловом того, що молоденька поетеса хотіла в них розповісти. Прочитавши всі чотири її вірші, що були надруковані в журналі, відчулося ніби світ навколо став якийсь чистіший, світліший, лагідніший, надійніший. Ці поезії я зберегла. Ось дві з них:

Стойть у лісі хатка,
солом'яний дашок.
Живуть у ній курчатка —
жовтесенький пушок.
Стойть у лісі хатка —
віконце золоте,
а під отим віконцем
ялиночка росте.
Стойть у лісі хатка,
ще й білі стіни є,
там курочка рябенька
курчаткам "гам" дає.

* * *

Ой, ще з раннього ранку
біля наших воріт
влігся в зелен травиці
сивий кіт, наче дід.
Засміявся до мене
в свої вуса старі
і почав умиватись
біля наших воріт.
Я й не знала в дитинстві,
що то кіт, сивий кіт,
називала його я
сивий дід, сивий дід.

Пізніше на сторінках газети "Жива вода" я зустріла більше Оляниних віршів, її детепні скоромовки, переклади з англійської мови коротких оповідань англомовних письменників. І, врешті, — дві збірочки

її поезій, обидві видані в Києві в 1993 році, "Рожеві птахи" і "Мені пора". Перша з них вийшла у видавництві "Веселка", з пречудовими кольоровими ілюстраціями авторки. Друга — набагато скромніше видання зовнішньо (гірший папір), але з цікавим мистецьким оформленням авторки та багата змістом. Читаючи ці книжечки поезій, не можна не зауважити, як багато бачить і розуміє поетеса, беручи до уваги її вік, з того, що навколо неї. Зокрема, коли читаєш її розмову з трояндою, з Богом у "Боже", з дорослими у "Дорослі і діти". Чи роздуми над життям у "Чи життя коротке?", "Що відчуває квітка", "Чиєсь загублене серце" й ін.

Оляна Рута — це псевдонім Оляни Кирпи-Чередиченко, як зазначено в слові про автора у збірці "Мені пора". Вона живе в Києві, вчитися в 117-ій київській школі-гімназії ім. Лесі Українки. Оляна — лавреат літературної нагороди журнала "Соняшник" 1992 року фонду Федора та Надії Бойків.

З побажаннями дальших творчих успіхів юній поетесі й мальярці, нижче, ділимось кількома поезіями з її двох вищезгаданих книжечок.

* * *

Я іноді себе не пізнаю
І думаю: а може, це не я,
А може, я — травинка лісова,
А може, я — ромашка у гаю.

Чи може, я — чиясь щаслива доля,
А може, я — чиясь важка дорога,
Чи може, я — самотній хрест у полі,
А чи всього лиши сіра скеля в морі.

* * *

Найгірше —
коли мовчить лихо.
Коли воно не каже,
що є поблизу.
І коли прикідається
щастям.

*Чи коротке життя?
Для того, хто живе — коротке,
а для того, хто тільки
озирається — довге.
Воно ж доти й життя,
доки коротке —
поки хочеш більше встигнути,
поки чогось прагнеш...*

*Надіє моя,
чому ти така живуча ?
Чому не хочеш спочити
на цвинтарі марних надій,
десь у темному лісі ?
Ти хочеш мене вберегти —
і тільки від того страждаєш.*

Наталочка і Люда Мончики, Таня Тібінкова і Оля Яшкевич.

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ СВЯТКУВАННЯ В МІННЕАПОЛІСІ

13-го березня 1994 р. в Українсько-американському центрі в Міннеаполісі відбулося урочисте відзначення 180-ої річниці від дня народження великого генія України Тараса Шевченка, влаштоване заходом відділів УАКРади та УККА Міннесоти.

Свято відкрила голова УАКРади Любі Менжега. Вірш "На вічну пам'ять Котляревському" Т. Шевченка продекламувала Ольга Хоролець. Доповідь-реферат прочитала Оксана Соловей. Потім був виступ ансамблю бандуристів ОДУМ-у під керівництвом Григорія Полеця. Вірш "Слава Шевченкові" О. Кобця продекламувала Світлана Прокоп'юк. Вокальний жіночий ансамбл "Євшан-Зілля" виконав пісні на слова Т. Шевченка: "Садок вишневий коло хати", муз. Криченка, "По діброві вітер виє", муз. Є. Козака, "Нащо мені чорні брови", муз. Банковського (музичний керівник — Кіра Цареградська, акомпаньємент Аня Гриневич).

На закінчення виступив громадський хор "Дніпро" під керівництвом Кіри Цареградської. Хор виконав декілька пісень на слова Т. Шевченка: "Думи мої", муз. Є. Козака, "Встає хмара з-за лиману", муз. Г. Китаєвого, "Ой, одна я, одна", муз. Є. Козака, "Бандуристе, орле сизий", обр. Я. Орлова, "Реве та стогне", обр. А. Авдієвського, "Заповіт", муз. К. Стеценка (акомп. Аня Гриневич, пояснення до пісень англійською мовою — Марія Гриневич).

В неділю, 20-го березня, в українській православній церкві св. Михаїла була відслужена панахида за спокій душі Тараса Шевченка.

В авдиторії церкви відбулося свято Шевченка, влаштоване українською школою при церкві св. Михаїла.

Свято відкрив голова батьківського комітету Василь Коваленко. Усі діти школи брали участь у святі з декламаціями та співом. Як це часто буває, найкраще виступили Наталка Кушнір та її братик Марко

у спільній декламації: "Шевченкова присяга". Учні І-ої класи проспівали пісню "Поклін Тарасові", а Розанна Щетина, Мирослава Гаврилюк, Христя Залуцька і Галина Яр відспівали пісні: "Була собі Маруся", "Віють вітри", "Тече річна невеличка". Мирослава Гаврилюк виконала на скрипці сольову точку Генделя, а Розанна Щетина і Талія Ортіз-Крогстад — дует "Концерт на дві скрипки" Баха.

Доповідь "Тарас Шевченко — приятель дітей" прочитали Галина Яр і Розанна Щетина. Молодша група бандуристів ОДУМ-у під керівництвом Гриця Полеця виконала пісні "Зійшов місяць" і "Думи мої".

На закінчення присутні проспівали "Заповіт" Шевченка.

Потім був буфет, приготований батьківським комітетом української школи. Присутні мали нагоду провести час у дружній розмові.

Ольга Змага-Хоролець.

ПОВЕРНЕННЯ

Справді, аж незручно. Це число ІНФОРМАТОРА виходить аж через 16 місяців після останнього (червень 1992!). Отак після довгої перерви, коли увага редакції була відтягнена до інших важливих справ, повертаємося до читачів цього листка ОДУМ-у. Спонукали до цього головно голоси наших одумівців, які настирливо питаютимуться: чому нема ІНФОРМАТОРА? Бо ж, дійсно, за багато років існування ІНФОРМАТОР став ніби містком між ними. Читаючи його, вони довідувалися, що сталося з їхніми друзями, де вони, що роблять? За багато років дружби та спілкування в гуртках і таборах ОДУМ-у створилося міцне спілкування між молоддю, яка, виростаючи, почала поволі розпліватися по світу, та не хотіла губити зв'язків. Тому кожна

вістка про однокашників з далеких штатів та берегів країни була і залишиться цікавою і побажаною.

Та і старші наші топівці питаютимуться: чому нема ІНФОРМАТОРА? Вони також хочуть знати і потребують зв'язку між собою. Хоч і відгриміли в минулі часи живої співпраці, товарицьких зустрічей та розваг, все ж наше життя залишається наповненим цікавими подіями не тільки в наших родинах, а ще більше поза ними, в широких розмірах, які досягають далеких обріїв країни, звідки ми всі прибули до нового світу та не порвали тих невидимих ниток, які вічно зв'язують нас з нею. А там же відбуваються великі події, часом радісні, часом тривожні, а останній навіть сумні. Народ наш, наши брати і сестри, переходять через важкі роки економіч-

ного і політичного безладдя, хаосу та непомірних життєвих випробувань. І про це ми повинні знати і про цеговоритиміж собою. Щобудезавтра?

Отже будемо знову відновлювати зв'язок та поширювати вістки про життя наше, наших молодих і старших. Про тих, які народжуються і про тих, які дійшли до пенсійного віку. А кількість останніх збільшується у геометричній пропорції. Тож запрошуємо всіх брати участь на сторінках ІНФОРМАТОРА. Подавайте новинки про себе, про своїх наслідників, внучат, родичів з України, про свої подорожі "додому" та пригоди, про хвороби, про весілля, народження, хрещення, про щасливі і також сумні хвилини. Нехай буде більше життя між нами!

Анатолій Лисий, СВП.

З ЖИТТЯ ФІЛІЇ ОДУМ-у В МІННЕАПОЛІСІ

КНИГИ ДЛЯ УКРАЇНИ!!! Цим звертаємося до всіх наших читачів з великим проханням: якщо маєте українські книжки в своїх домашніх бібліотеках і бажаєте їх подарувати для бібліотек в Україні, можете це зробити і матимете велику вдячність від наших земляків на батьківщині. **БІБЛІОТЕКИ НА УКРАЇНІ ПРОСЯТЬ** у нас української книжки!!! Книжки можете передати через редакцію Інформатора: тел. 377-4031, або прислати на 4004 Roanoke Circle, Minneapolis, MN 55422. Передайте це прохання вашим друзям, знайомим.

* * *
Михайло і Барбара Лютаревич повертаються до Міннеаполісу в липні 1994 р. Д-р Михайло закінчує військову службу і починатиме вишкіл в галузі інфекційних хвороб при Міннесотському університеті.

* * *
Віктор і Ліза Гушці недавно були ущасливлені другою дитиною, яку назвали Стефанією. Бажаємо здоров'я і щастя.

* * *
Ліда Ярмулович (Ямо) повернулася напостійно додому з праці в

американській амбасаді в Москві, Росія. Вітаємо! Які пляні?

* * *
Богдан Лисий виїхав на працю при AT&T в Лондон, Англія. Бажаємо всебічних успіхів на новому місці.

* * *
В Наталки і Марка Ріланд народилася друга донечка, яку назвали Калиною. Вітаємо і бажаємо доброго здоров'я та щастя в родині.

* * *
Ліда і Зіна Полець приїжджають на свято до родинного гнізда. Ліда далі працює в Україні кореспондентом агенції Ройтер, а Зіна тепер працює в Лос Анджелесі, де її недавно трохи потрусило.

* * *
Також добре потрусило в Каліфорнії Михайла Бондарчука, якому землетрус пошкодив хату. Про Андрія Рябокона, який також живе в Лос Анджелесі, нічого не чути.

* * *
Поздоровляємо також Ліду Грегорет (Wilson) з народженням сина. Чуємо, що Олег і Мая Грегорети вже встигли відвідати новонародженого внука в Бостоні, МА.

* * *
Вітаємо також Віктора і Присцилу Глоба з народженням донечки

Олександри Наталиї. Бажаємо здоров'я та щастя. Віктор тепер працює як Environmental Operation Manager in Burbank, CA.

* * *
Галія Багмет (Odegard) також не відстає. На початку лютого очікує дитину, здається, дівчинку. Щасливі батьки вже готові відвідати. Квитки в кишені.

* * *
Чуємо через агенцію ББС, що Анатолій і Аня Лютаревичі переїхали жити до Сінсінаті. Анатолій дістав значне підвищення в праці в кампанії Сінсінаті Мілікрон. Вітаємо!

* * *
Марко Филипович повернувся напостійно до Міннеаполісу з Арнгаму, Голляндія. Він продовжує працювати в фірмі Medtronic.

* * *
Агенція ББС також повідомляє, що в родині Ярмуловичів відбудеться весілля в 1994 р. Павло Ярмулович плянує одружитися. Він тепер працює air traffic controllerом в S. Lake Tahoe.

Інформатор ОДУМ-у — ТОП-у
Міннесоти, ч. 166.
Видає Упраea ТОП-ОДУМ.

БЛ. П. НАТАЛКА ТА ГРИГОРІЙ ПРОНЕНКИ (ТОРОНТО, ОНТАРІО)

6-го лютого 1994 р. упокоїлися Наталка та Григорій Проненки. Наталка народилася 8-го вересня 1922 р. на Полтавщині в м. Гадяч. Григорій народився 1-го грудня 1920 р. на Полтавщині в селі Руновщина. Панаходи в похоронному заведенні Кардинала і чин похорону в катедрі св. Володимира м. Торонто відправили о. П. Бублик та о. Б. Сенцьо; співав катедральний хор під керівництвом Н. Олійника. Каплиця похоронного заведення і церква були перевнені друзями й приятелями, які прийшли віддати померлим останню шану. Поховали Наталку й Григорія на цвинтарі Йорк в м. Торонто у присутності багатьох друзів та приятелів. Опікуни св. п. Наталки та Григорія, Любка Коваль та Мотя Мирон, влаштували тризну в залі Бейбі Пойнт Лаундж. Господарем тризни був шкільний товариш Наталки І. Корнієнко. Він висловив співчуття всім присутнім з приводу відходу на вічний спочинок св. п. Наталки й Григорія. Тризну розпочато молитвою, яку перевів о. П. Бублик. Після тризни господар просив до слова І. Данильченка, земляка та близького друга покійних.

Ще в м. Гадячі, на Полтавщині І. Данильченко товаришивав із братом покійної Петром Милорадовичем, який вже на еміграції, написав книжку про свою родину.

Під час Другої світової війни сім'я Милорадовичів виїхала на Захід разом із тисячами інших україн-

Бл. п. Наталка та Григорій Проненки.

ських біженців. Спочатку Милорадовичі проживали в м. Леобен, Австрія, а після капітуляції в Німеччині. Через погоню за біженцями з-під совєтської займанщини, перебігали в м. Зальцбург, в переходовий табір Лексенфельд.

Працюючи в таборовій кухні, молода Наталка Милорадович познайомилася з молодим кухарем, земляком Григорієм Проненком, з яким незабаром і одружилася 12 лютого 1947 р. А вже 1948 р. подружжя прибуло на постійне поселення в Канаду, на контракт працювати на фермі. Відробивши контракт, св. п. Наталка й Григорій поселилися в Торонто: працювали кухарями. Спочатку придбали хату собі до спілки з родиною Ковалів, а потім купили іншу хату, в якій прожили до кінця їхнього земного життя. В Торонто вони включились в українське громадське життя, допомагали влаштовувати "Полтавські вечори"; мали багато друзів. Не маючи своїх дітей, вони любили молодь, підтримували ОДУМ, до-

помагали влаштовувати одумівські імпрези, все-сторонньо допомагали одумівському танцювальному ансамблеві "Веснянка". Знайомі називали їх "усміхнена Наталка та серйозний Гриць". На тризні також промовляли Борис Милорадович, племінник з Філадельфії. Від імені опікунів промовляла хрещениця Григорія Любка Коваль, складаючи подяку всім за присутність і всім тим, хто допомагав їм під час похоронних відправ. Рівно ж

висловлено подяку труноносцям. Співчуття зложила Вірджінія, португалка, яка працювала з Наталкою, підкреслюючи доброту покійної. Саме через благородні якості покійних, за їхню ширість і доброту, багато людей молились за спокій їх душ.

На заклик господаря тризни присутні склали пожертву на не-в'янучий вінок. З чого на журнал "Молода Україна" призначено 100 доларів.

Молитвою о. Б. Сенцьо закінчив тризну. Нехай канадська земля буде їм легкою.

Вічна пам'ять Наталці й Григорієві.

Присутній

* * *

За підтримку журнала дякуємо, а пам'ять покійних хай завжди буде між нами.

Редакція й адміністрація журнала "Молода Україна".

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

* * *

Дорога редакціє "Молодої України" !

Від щирого серця вдячні вам за передплату журнала "Молода Україна". Приємно, що і за кордоном ви творите добра пропагуючи українську культуру, живете нашими турботами.

Із вашого журналу ми довідалися багато цікавого про УРП на сучасному етапі, про колонізацію українських і суміжних степів, поповнили свої знання про Симона Петлюру, а наша поетична скринька поповнилася віршами Михайла Ситника, Ганни Черінь, Михайла Прилуцького.

Зв'язок наш з вами зміцнюється. Читаючи ваш журнал, ми дізналися про лавреатів премії В. Винниченка — Петра та Валентину Родаків. Приємно, що сім'я Родаків не стойть осторонь від наших проблем, а прикладає багато зусиль для утворення фонду Бориса Гмірі, музею цього співака. Сердечне їм спасибі.

Дорогі наші друзі, дуже вдячні вам, що ви в таку скрутну для нас хвилину поруч з нами. І ви не лише стали свідками відродження нашої України, але й своїми статтями, думками, намірами підтримуєте нас. Земний уклін вам. І далі творіть добро !

З подякою

Валерій Ситник,
Донецька обл.

* * *

До видавництва журналу "Молода Україна".

Торонто, 21 лютого 1994 р.

Високоповажані пані й панове !

Управа Фундації "Прометей", розділюючи субсидії на кінець 1993 року, призначила на ведення праці відповідної видавництва 200 доларів.

В залученні пересилаємо чек на згадану суму.

Пересилаємо рівно ж пресове повідомлення, яке просимо помістити у вашому часописі. Число журналу, де буде поміщене залучене повідомлення, просимо ласкаво переслати на адресу Фундації для архіву.

Бажаємо витривалості і успіхів в дальшій праці та остаемося з належною пошаною і привітом.

Слава Україні!

Мирон Барабаш, голова Фундації "Прометей"
ім. Стефанії Швед і Степана Онищукі

* * *

Вельмишановні члени управи фундації "Прометей" !

За допомогу щиро дякуємо. Пресове повідомлення містимо в цьому числі журналу, копію якого висилаємо вам.

Ред. і адм.

* * *

До видавництва "Молодої України".

Шановні друзі !

Нині я висилаю післяплату на біжучий рік 1994 на "Молоду Україну". До цього додаю десять доларів — це моя традиційна колядка нашому журналові. Щасли-

вого Нового року, багато здоров'я й терпіння та плідної праці на добро нашої української громади в розсіянні сущої.

З пошаною, завжди ваш

Петро Косенко,
Філадельфія, США,
м. лютий 1994 р.

* * *

До адміністрації "Молодої України" в Торонто, Канада. Вельмишановна Зіна Корець !

Пересилаю продовження передплати в сумі 25 ам. дол.

Вітаю всіх працівників "Молодої України" за витривалість та цікавий журнал. Дай Вам Боже здоров'я і всього найкращого.

З одумівським привітом,

Іван Павленко.
Березень 1994 р.

* * *

Шановний пане Леоніде !

Дуже вдячний Вам за цей чудовий журнал. Кожний раз я його читаю з великою насолодою та задоволенням.

Було приємно дізнатися про новини культурного життя українців Канади, цікаві статті та фото.

Звертаюсь до Вас, пане Леоніде, з проханням допомогти розшукати українця, моого земляка, РИБАЛКА ЯКОВА КУПРЯНОВИЧА, який зараз живе в Канаді. Рік його народження неточний — 1929—1931. Він був священиком. Має дружину Савелію та діток: Орисю, Євгена, Бориса, Василя. Якова Купріяновича розшукує сестра Євдокія Купріяновна. Батько Якова Купріяновича — Рибалко Купріян Олександрович, народився в с. Мощанка Тростянецького району Сумської області. Невідомо, в якому році виїхав в Америку, жив у Міннеаполісі, штат Міннесота. Помер в 1981 чи 1982 році.

Буду вельми вдячний Вам за допомогу.

З повагою

Володимир Осадчий,
Суми, Україна,
березень 1994 р.

ХРЕСТИКІВКА

Відповіді на хрестиківку, яка була надрукована в попередньому числі (#424) журналу "Молода Україна".

По горизонталі.

По вертикалі.

5. Перекоп	20. Нирка	1. Терези	16. Білка
7. Кравчук	21. Опера	2. Церква	17. Мавпа
8. Дзеркало	22. Указ	3. Ювелір	23. Картон
9. Землянка	25. Омана	4. Рушник	24. Заклик
10. Зима	28. Імла	6. Просо	26. Марка
12. Голка	30. Характер	7. Козак	27. Невід
14. Ріка	31. Виноград	11. Маслина	28. Іронія
18. Ескіз	32. Помилка	13. Лінійка	29. Лірика
19. Гачок	33. Довідка	15. Іподром	

Високоповажані!

У залі зарубіжної україніки, який функціонує у Центральній науковій бібліотеці ім. В. І. Вернадського АН України з вересня 1991 р., великим попитом у читачів користується редактований Вами журнал. На превеликий жаль, ми не можемо повністю задоволити науково-інформаційні запити читачів, бо не маємо повного комплекту журнала.

Тому й звертаємося до вас із проханням, якщо це, безперечно, вас не завантажить, вищукати можливість надіслати нам повний комплект редактованого Вами журнала. Будемо Вам вельми вдячні, якщо журнал надалі систематично надходитиме до залі зарубіжної україніки.

Ваша безкорислива допомога сприятиме задоволенню інформаційних потреб читачів, збільшенню духових надбань головної бібліотеки України. Нині це вкрай необхідно для формування національної свідомості, відродження духовності й розбудови Української держави.

Директор ЦНБ АН України,
чл.-кор. АН України,
О. Онищенко.

252650 Київ-34, Проспект 40-річчя Жовтня 3
Академія Наук України
Центральна Наукова Бібліотека ім. В. І. Вернадського

**Читайте "МОЛОДУ УКРАЇНУ"
і поширюйте цей журнал
між своїми рідними і знайомими!**

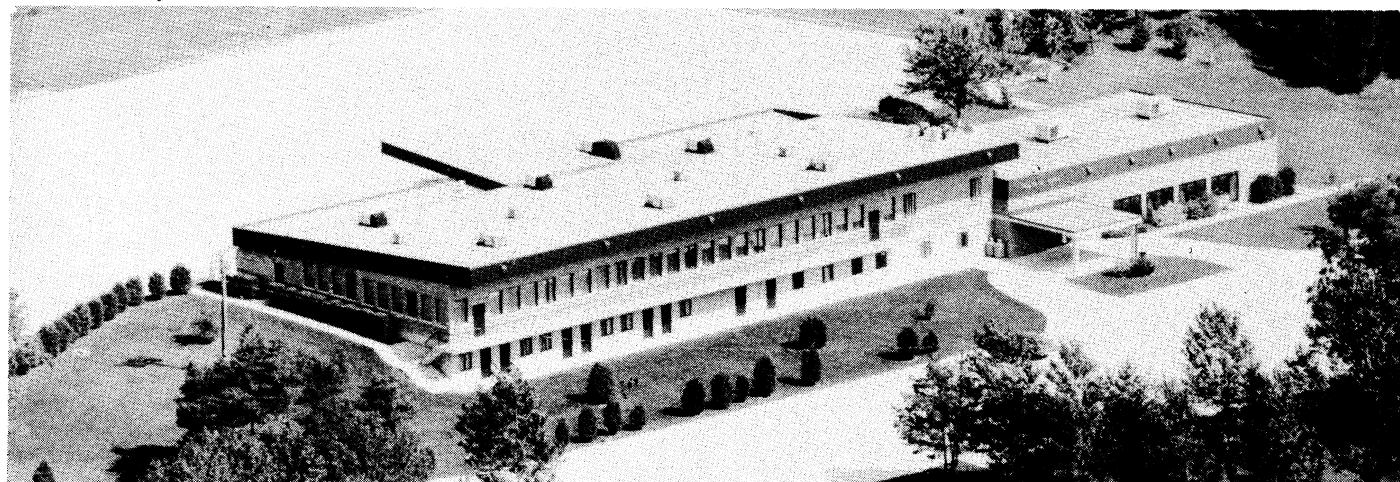

**"UKRAINA" VACATION RESORT INC.
"УКРАЇНА" ВІДПОЧИНКОВА ОСЕЛЯ**

Resort:

R. R. 1 (Gore Road), Dorchester, Ont., Canada N0L 1G0

Tel: (519) 659-2963

**ФУНДАЦІЯ "ПРОМЕТЕЙ" СТЕФАНА
ОНИЩУКА І СТЕФАНІЇ ШВЕД В
ТОРОНТО РОЗДІЛИЛА ДОТАЦІЙ**

Під кінець 1993 р. Фундація "Прометей" призначила дотації на працю українських установ в Канаді й Україні. Розглянувши поодинокі прохання, розподільчий комітет Фундації так розділив статутово призначену суму 22,700 доларів:

1. Українсько-канадські установи — молодечі, студентські й спортивні організації, видавництва, Документаційний Центр — \$9,600.00.
2. Українська преса Канади — \$2,400.00.
3. Оплата висилки книжок до чотирьох бібліотек України — \$874.00.
4. Поміч Україні медикаментами і медичними інструментами — \$9,076.00.
5. Стипендія для студентів з України — \$750.00.

За 15 років існування Фундації "Прометей" розділено на українські виховні, видавничі і загальногромадські проекти в Канаді й Україні — 242,500.00 доларів.

З уваги на велике зацікавлення і запотребування, Фундація "Прометей" є готова оплачувати висилку книжок до установ в Україні, згідно з бажанням жертвів бібліотек.

Прохання на дотації в біжучому році належить складати до 31 жовтня 1994 р. на адресу:

PROMETHEUS FOUNDATION
2271 Bloor Street West Toronto, Ontario M6S 1P1, Canada

Управа Фундації "Прометей".

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ПОЖЕРТВУВАЛИ:

	\$			
I. Наливайко, Гамільтон, Онт.	50.00	I. Кайдан, Севен Гілс, США	10.00	I. і K. Корнієнки
I. Вінничук, Лондон, Онт.	35.00	П. Косенко,	10.00	(на нев'януний вінок бл. п.
П. Сарнавський, Ст. Леонард, Кв.	30.00	Філадельфія, Пен., США	10.00	Наталки й Григорія Проненків),
П. Одарченко, Такома Парк, Мд., США	30.00	В. Логин, Гамільтон, Онт.	10.00	Торонто, Онт. 50.00
I. Білик, Філікс, Ар., США	30.00	К. Ліщина,	10.00	М. Качура, Емсвіл, Онт. 30.00
П. Остапович, Вестон, Онт.	25.00	Блумінгдейл, Ілл., США	10.00	Л. і О. Харченки
О. Багнівський, Елкгарт, Інд., США	30.00	О. Семенюк, Темсфорд, Онт.	5.00	(в пам'ять Віктора Щербаня),
B. Хлівняк, Ст. Кетерінс, Онт.	25.00	Г. Равриш, Торонто, Онт.	5.00	Етобіко, Онт. 30.00
B. Павленко, Іслінгтон, Онт.	20.00	Фундація "Прометей", Торонто, Онт.	200.00	Ю. Меркало, США 30.00
M. Гаврилюк, Ст. Кетерінс, Онт.	20.00	Олена Лисик, Ошава, Онт.	100.00	O. Денисюк, Міссісага, Онт. 20.00
M. Валер, Ст. Кетерінс, Онт.	15.00	В пам'ять Наталки й Григорія Проненків (зібрано під час тризни)	100.00	A. і О. Жучок, Саскатун, Саск. 5.00
B. Шевченко, Форт Вейн, Інд., США	10.00	Союз Українок Канади, відділ ім. кн. Ольги,	50.00	K. Сірко, Ошава, Онт. 5.00
I. Самоха, Клівленд, Ог., США	10.00	Торонто, Онт.		O. і K. Важні, Іслінгтон, Онт. 5.00

**Жертводавцям і прихильникам
"Молодої України"
цира подяка.**

Редакція і адміністрація "М.У."

БЛ. П. ГРИГОРІЙ КУКСА ВІННІПЕГ, МАН.

В суботу, 22-го січня 1994 р. Григорій Юхимович Кукса помер у лікарні після довгої недуги. Він народився 20-го березня 1920 р. в селі Арсенівка на Кіровоградщині. Ще молодим хлопцем Григорій Юхимович пережив великий голodomор 1932–33 роках.

Після закінчення середньої школи він навчався в Миколаївському інституті, на факультеті української мови і літератури. Не закінчивши інститут, Григорій Юхимович був мобілізований до совєтського війська і 1940-го року брав участь у визволенні Буковини. Коли почалася російсько-німецька війна, він відступив разом зі совєтським військом аж до Сталінграда, де попав у полон і був вивезений на працю до Німеччини. На протязі війни він кілька разів утікав з полону і

коли війна закінчилася, 1945 року опинився в таборі для переселених осіб (ДП).

Там, у Німеччині, він активно включився в громадсько-політичне життя. У 1949-му році прибув до Канади і працював у південній Манітобі, а пізніше поселився у Вінніпегу.

Одружений, з двома дітьми, дочкою Наталкою і сином Юрком, він працював у місті при відділі парків і розваги аж поки не вийшов на пенсію 1985-го року.

Григорій Кукса був глибоко патріотичною людиною. Він займався розбудовою молодечої організації ОДУМ і політичного руху УРДП. Не забувавши про страшний терор і переслідування на батьківщині, він став одним із основоположників організації СУЖЕРО. Він був і довголітнім членом української православної церкви святої Тройці у Вінніпегу та служив у заряді СУС (Союзу Українських Самостійників), представляючи ту організацію при Комітеті Українських Канадців від 1980 р. Служив головою ТУС (Товариство Українських Самостій-

ників) 1983 до 1984 р.Хоча його матеріальності були скромні, Григорій Кукса був постійним жертводавцем громадських та церковних українських організацій.

Його найважливіша спадщина полягає в тому, що він був справжньою людиною, скромною і лагідною вдачею, завжди з усмішкою на устах. Він шанував і цінив цірих друзів, ніколи не судив або осуджував інакше думаючих від себе. Коли хтось попав у скрутне становище, він ніколи не відмовив допомоги. Він справляв глибоке враження на всіх, що спілкувалися з ним і залишив їх духовно збагаченими.

Вічна юному пам'ять!

*Юрій Джуравець.
"Український Голос".*

* * *

Висловлюємо глибоке співчуття дружині Раїсі та дітям Наталці і Юркові по втраті дорого чоловіка й батька.

Вічна пам'ять Григорієві Куксі.

*Члени редакційної колегії
"Молодої України".*

If not delivered please return to:

Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Ціна 2.50 дол.
в США і Канаді

відчиняйте

КОНТО СОВИ

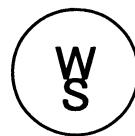
Кредитова Спілка "СОЮЗ" радо пропонує Вам відчинити нове кonto для дітей — Кonto Сови "Сімон". Це кonto дасть можливість Вашим дітям навчитися ігровим шляхом управлінню грішми. Кonto Сови призначено для дітей до 12 років і надає їм такі спеціальні зручності та послуги:

- * ощадну книжку сови Сімон
- * членську картку Кonta Сови
- * величину уділів лише 10 доларів
- * щоденні проценти, виплачувані місячно
- * щомісячне заохочування, подарунки, конкурси
- * термінові вклади на суму лише 100 доларів
- * поквартальну виписку про ріст заощаджень

Наші адреси:

2265 Bloor Street West, Toronto	763-5575
406 Bathurst Street, Toronto	363-3994
31 Bloor Street East, Oshawa	432-2161
26 Eglinton Avenue West, Mississauga	568-9890

N. - J. SPIVAK LTD.
1158 Wonderland Road
LONDON, ONTARIO
N6L 1A6
(PRE-MIX CONCRETE)

LENNOX
DEALER

SNIH HEATING & COOLING LTD.
LONDON, ONTARIO

WALTER SNIH
President

Telephone
(519) 649-4964

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ

і син АНДРІЙ -- власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки, машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими взорами в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і криштали.
- Висилка пачок до всіх країн.

"АРКА ЗАХІД"
2282 Bloor St.W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751